

VEDNO SE NAJDE PETELIN

Dogovarjanje med slovensko vlado in sindikati je v slepi ulici. Za to je kriva vlada, ker se zmeraj ni doumela pomena kolektivnih pogodb. Hoče jih celo razveljavljati in po starem sistemu zamrzovanja plač urejati nevarna razmerja na tem občutljivem področju. Po prvi napaki in nespretnem obrazlaganju povišanja plač se je odločila za administrativno urejanje, kar je brzkone skregano z vsemi njenimi proklamacijami o tem, kako urejati odnose med delodajalci, delojemalci in državo. Že to, da ne spoštuje – vlada namreč – norm pogajanja, ki veljajo v Evropi, kaže na dokaj čudno filozofijo vladanja. Po drugi strani pa moramo zapisati, da tudi sindikalne centrale pri teh vprašanjih niso poenotene, da se gredo nenačelni boj – in vse to na plečih slovenskega delavca.

Kdaj bo možen skupni dogovor med sindikati in njihov enoten nastop do delodajalcev in vlade, je kajpak drugo vprašanje. Glede na to, kako se obnaša parlament, namreč ni verjeti, da ne bodo v predvolilne kuhinje potegnili tudi nekaterih sindikalnih liderjev.

M. H.

DE, četrtek 7⁰⁰ V MARIBORU JE VROČE

V sredo se poslanci slovenskega parlamenta niso uspeli dogovoriti o sprejemu volilne zakonodaje. Poleg znanih nategovanj ob posameznih amandmajih so bile proti koncu zasedanja težave tudi s sklepčnostjo. Poslanci danes nadaljujejo delo na skupnem zasedanju vseh treh zborov.

Že včeraj je bilo, danes pa bo še bolj vroče tudi v Mariboru. Delavci TVT-ja, 2.400 jih je, še niso dobili junijskih plač. Na zboru so vodstvu koncerna postavili ultimat, da mora do danes, najkasneje do 8. ure zjutraj, zagotoviti junijske plače in del regresa za dopust. Toda vse kaže, da to vodstvu podjetja ni uspelo, saj smo po najnovejših sporočilih iz Maribora zvedeli, da bodo delavci dopoldne protestirali pred mariborsko občinsko skupščino.

Podjetje TVT je očitno v brezizhodnem položaju. Dosedanja prizadevanja vodstva podjetja, da bi ga saniralo, niso bila uspešna. Tudi širša družbena pomoč je ta koncern zaobšla, zato ni čudno, če je delavcem prekipelo. Za Maribor je pohod pred občinsko skupščino lahko precej nevarna poteza, saj so takšne akcije sindikatov v preteklosti zmobilizirale tudi druge kolektive za pohod po mestu. Upajmo, da se bodo za to pristojni organi v Mariboru in Ljubljani vendarle soočili z resnico, da brez plač v današnjem času ni mogoče preživeti in da je potrebno delavcem TVT na vsak način pomagati. Več o mariborskem še bolj vročem poletju pa v prihodnji številki DE. M.H.

Posel in sprenevedanje

Kajpak so tudi letošnje 25. poletne olimpijske igre rekordne. Barcelona je s svojim spektaklom privabila več kot 10.000 športnikov iz 172 držav in 13.000 novinarjev. In kdo ve koliko radovednežev ter ljubiteljev cirkusa. Ob tej olimpiadi bodo v Barceloni obrnili rekordnih 10 milijard dolarjev, same igre pa bodo organizatorja veljale več kot poldrugo milijardo. Televizija je odrinila za prenos 635 milijonov, medtem ko je TV plačala za enako uslugo v Los Angelesu »le« 270 milijonov dolarjev. Kdor si je hotel ogledati spektakel ob pričetku olimpiade, je moral plačati od 80 do 460 dolarjev. Soba tretje kategorije velja te dni v olimpijskem mestu 200 dolarjev, v najboljših hotelih pa več kot 1000. Sploh so cene ob tej priložnosti poskočile do neba. So za 300 odstotkov večje v primerjavi s cenami pred pričetkom iger.

Ja, vse, prav vse se vrti okoli denarja. Vse skupaj je en sam posel, pa čeprav Juan Antonio Samaranch še vedno poudarja, da pri igrah ne gre za reklamo in da športniki za najboljše dosežke ne bodo plačani. To je seveda že dolgo daleč od resnice. V sponzorstvo in promocijo mnogih športnikov so firme vložile pravo bogastvo in mnogi, ki bodo stali na zmagovalnih stopničkih, bodo dobro preskrbljeni vse do svoje smrti. Od iger in nekdanje olimpijske misli, da je pomembno predvsem sodelovati, je ostal le še spomin. Iz športa so organizatorji, industrialci in inovinarji napravili posel in cirkus najvišje kategorije. To, da nekeje v bližini divja najbolj krvoločna in krvava vojna, organizatorjev spektakla v Barceloni očitno niti najmanj ne moti. Seveda, prednost imata posel in zaslužek.

Andrej Ulaga

ZAKAJ PRAV JAZ

ZA ZAČASNO BEGUNSTVO PROSI RDEČI KRIŽ 48.591 PRIBEŽNIKOV...

In vsak dan jih je več! Zdaj že skoraj 70.000. Dobrih 2.000 je otrok, mlajših od enega leta.

Zmogljivosti zbirnih centrov so prezasedene. Večina beguncev biva pri družinah in razmere so tod nevzdržne.

K nam pa bežijo vse bolj, včasih tudi na silo. Kdo le bi se oziral na zakone, predpise in sploh formalnosti, ko gre za glavo, za življenje otroka?!

Vsaka čast Rdečemu križu! Tudi muslimanskemu združenju MERHAMED, ki je na »lastno pest« poslalo

begunce na Nizozemsko »brez sodelovanja z nizozemsko vlado«, ni kaj očitati.

Pomagajo štabi za civilno zaščito, ministrstvo za notranje zadeve pa za zunanje in kdove kdo še. In prav je tako!

Vsi moramo pomagati! Pri tako grozljivih stvareh ne pomaga nobeno iskanje krivde, kaj šele zvrčanje le-te na tuja pleča. Vsak, prav vsak prebivalec tega čudnega planeta mora pomagati. Brez preštevanja, češ zakaj jaz, ko je še toliko drugih.

**Socialni pakt
in kolektivne pogodbe**

**Kdo še sploh skrbi
za pravno varnost delavcev**

Bojim se leta 93

Proti »ravbarjem« so zakoni

Sindikati letijo v nebo

Piše: Rajko Lesjak

Biti prepoznaven, programsko in akcijsko svoboden ter načelen, je prednost naše organizacije, ki jo moramo ohraniti, nikakor pa ne pomeni razprodati zaradi prilagajanja dnevnih politik in barvi oblasti. Pot do te razpoznavnosti je preveč trda, naporna in dolga, in ni cene, ki lahko to prepoznavnost nadomesti.

Prilagajati se zato, da se ohranijo stolčki sindikalnim liderjem, to je tistim, ki so specialisti za salto mortale, nima mandata članstva in ne delavstva, vsaj v Svobodnih sindikatih Slovenije ne.

Svobodni sindikati Slovenije smo danes prepoznavni tako v akcijskem, organizacijskem kot vsebinskem smislu.

Ta razpoznavnost pa ne more biti in ni razlog, da se ne bi pogovarjali in dogovarjali tudi z drugimi sindikalnimi kolegi, toda na točkah, ki so nam skupne, in na načelih, ki priznavajo in dopuščajo razliko. Na drugi strani pa nam ta prepoznavnost daje možnost in sposobnost, da akcije vodimo samostojno in neodvisno. Skratka, smo akcijsko svobodni – zato smo med drugim tudi **svobodni sindikati**.

Odkloni od teh načel in umik od sprejete programske politike in sklepov organov ZSSS je možen samo ob spremembi te politike oziroma z drugačnim mandatom članstva po razpravi. Če bo preizkušnja za sindikalne voditelje v ZSSS prevelika, je še vedno možnost sindikalnega referenduma za preverbo in verifikacijo sprejete politike.

Danes pa ni nobenega razloga za spreminjanje sprejete programske politike ZSSS, prav nasprotno, glede na razmere, v kakršnih delavstvo je in bo, jo moramo še bolj zaostriti in še bolj delavsko naravnati ter utrditi socialno in solidarnostno vez med članstvom.

Nihče v Svobodnih sindikatih Slovenije praviloma nima mandata svojeglavo in svojevoljno spreminjati sprejete politike, sploh pa, če gre v smer, ki ni sindikalno in delavsko naravnana.

Danes tudi ni čas, da bi sindikalni voditelji leteli v nebo zato, da bi jih mediji pri tem letu posneli in opisali zato, da bi si nabrali poceni politične pike za naslednji politični in sindikalni let.

Je pa danes čas, ko morajo sindikalni liderji s svojimi »kriznimi« ekipami letati iz podjetja v podjetje in iz zavoda v zavod od primera do primera. Te ekipe morajo strokovno in politično stati ob strani sindikalnim zaupnikom in jim pomagati razreševati na kupe vprašanj – od uresničevanja kolektivnih pogodb, izplačevanja plač, razreševanja stečajnih postopkov, pomoči pri stavkovnih pogajanjih, varovanja elementarnih delavskih pravic, do lastninjenja in vračanja lastnine oziroma premoženja.

Razklanost sindikalnega gibanja je tu. Zaradi sindikalnih liderjev je nima smisla pometati pod preprogo, jo skrivati pred javnostjo in delavstvom ali jo celo nasilno poenotiti, ob bistvenih programskih in akcijskih razlikah, da o ideoloških ne govorimo. Osebnostni karakterji sindikalnih liderjev pa so tako vsakgebi, da – če še velja pogovor, da kmet par volove, bog pa ljudi – teh ljudi ne spravi v pare niti sam bog. Imajo pa ti leteti sindikalisti dobro lastnost: nikoli ne polagajo jajc v eno samo košaro, če pa že, pa kukavičja.

Nasilno pa se želi sindikate »poenotiti« zato, da bo delodajalcem in oblastnim strukturam lažje ribariti v kalnem sindikalnem pluralizmu, in ne zato, da bi bilo sindikalno gibanje močnejše. Škoda, ki jo sindikalnemu gibanju povzročajo leteti sindikalni liderji, postaja že tako velika, da jo bo težko poravnati. In račun, ki ga bo delavstvo izstavilo, bo na koncu prevelik.

Poravnati pa ga bomo morali vsi, tudi tisti, ki so ostali na tleh in niso leteli v nebo.

Kako pa je pred lastnim pragom?

V vodstvih Svobodnih sindikatov Slovenije ni slabih in dobrih sindikalnih funkcionarjev, so le sindikalisti. O nekaterih funkcijah pa raje molčim, ker bi v nasprotnem primeru zanimal svojo prvo trditve.

Rajko Lesjak
sekretar sveta ZSSS

Socialisti in populist

Spoštovani doktor Zagožen!

Ker Vas imam za poštenega moža, Vam verjamem na besedo. Po moji nepazljivosti ste se znašli v družbi Vaših strankarskih tovarišev in siceršnjih demosaovcev in »alternativcev«, ki so še ne tako davno na skrivaj hodili na partijske sestanke in doma skrivali svoje partijske knjižice.

Nikomur nisem želel biti krivičen in zato se ne bom zgovarjal na (sicer ponavadi zanesljive) viro novinarskih informacij. Še najmanj pa bi želel obkladati s totalitarizmom nekoga, ki se ni podpisal pod fašistično ali komunistično ideologijo in stranko. Zato rečem naj te besede veljajo kot moje opravičilo Vam osebno.

Spoštovani doktor Zagožen, drugi!

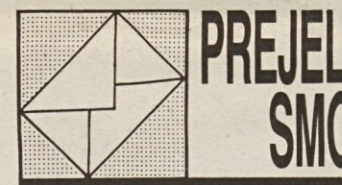
Ko bi Vi svoje opozorilo o moji napačni navedbi Vašega imena zaključili z dejstvom, da niste nikoli bili član komunistične partije, bi tudi moj odgovor sklenil pod točko (1). Tako pa moram spregovoriti o tistem delu Vašega pisanja, kjer Vi na mojo obžalovano napako odgovarjate z žalitvijo in nasprotovanjem. Vi trdite, da meni, »tako kot socialistom vseh barv«, dejstva nič ne pomenijo.

Najprej o dejstvih. Če izvzamemo Vaš cenjeni priimek, potem moja zgodba o SLS drži. Drži tisto o Ruplovem intelektualnem krožku za hrbotom izvoljenih vodstev Demosaovih strank. Drži o Kovarčičev in Peterletovi ponudbi, da naj Kmečka zveza ostane samo stanovska organizacija, Slovensko krščansko socialno gibanje pa naj bo politična; Oman je s triletnim zamikom sprejel ta argument. Ker gre tu samo za politiko, ste pač Vi zastopali linijo antikomunistične povezave v Demosu. S tem ste samo šli na limanice sedanjim »strankam

centra«. Kritika »desnice« na račun »centra« drži in meni ni treba biti desničar, da to povem. Še bolj pa drži tisto o komunističnih prebegih. Toplakov partijski evidenčni kartonček ni zrasel kot moj »fantastični konstrukt«, ampak je njegova zamlčana politična predgodovina! Danijel Starman (poslanski klub »Demosa«) je tudi nekaterim zanikal svojo preteklost potem pa se je izkazalo, da je letel iz partije zaradi gorečnosti (temu so takrat rekli »sektavstvo« in nikakor ne »notranji sovražnik«, »kontrarevolucija« ali kaj podobnega). Partija je na Slovenskem vladala **manipulativno** in ne represivno, kakor na jugu. Da o kolaboraciji »alternativcev« iz ZSMS, sedanje LDS, z režimom ne govorim. Enemu teh »alternativcev« sem nekoč rekel: »Partija, to si ti. Neke druge partije, izven ali iznad Tebe, ni.«

Ker vrsta demosaovskih političnih norčij temelji na takih kadih, ki še za nekdanjo ZKS niso bili dobri ali dovolj dobri, je bilo dvestoletno obdobje Demosa tako, kakršno so ga ti nosilci »postkomunizma« ustvarili na osnovi svojih partijskih izkušenj. Ker so antikomunisti raje odstranili iz politične arene konkurenčne antikomunistične projekte (primer Magajne in Plahutnika je značilen, da o Kovarčičevem in tudi mojem odstopu iz SKSG ne govorim) in se naslonili na sebi **po miselnosti sorodne** komunistične prebežnike (Lukač, Toplak itd. itd.), se je v slovenski politiki **že tako vse premešalo**, da bom moral resno razmisliti o svojem antikomunizmu. Zato sem vam za Vašo pripombo hvalen. Vaše odklonilno stališče do »socialistov vseh barv« me prepiča o pravilni odločitvi za socialno politiko, za katero se socialistične, socialdemokratske in socialne stranke zavzemajo, v nasprotju s korporativističnim populizmom »ljudske stranke«. Podpisali smo se pod Temeljna načela Socialistične internacionale, tj. pod načela sodobne socialdemokratske politike. Ker ste Vi pozabili na antikomunizem ob Vaših strankarskih tovariših, bo čas, da to storim tudi jaz. S spoštovanjem, Vaš

Mladen Aleksander Švarc

Spoštovana slovenska oblast

V Sloveniji je velikanska množica južnjakov in južnjakinj, ki jih je komunizem začasno sprejel (ne za trajno, večno) in zaposlil. Sedaj so še tukaj, vsepovsod, po vsej Sloveniji, v vsaki tovarni. Vedno godrnjajo, da so premajhne plače (v svoji domovini bi bile večje), in grozijo s stavko po celi Sloveniji. V njihovi domovini pa sedaj divja vojna. Evropske države in Amerika, kot se je slišalo, ne bodo poslale svojih vojaških sil v Bosno, ker nimajo nafte in ker je teren gorat. Torej se bodo morali Muslimani sami boriti in braniti svojo državo, ker jim nihče ne bo prinesel svobode na krožniku. Bosanci najbolj poznajo teren in zato se lahko junaško borijo. Spoštovana oblast, pošljite vse Neslovence in Neslovenke, stare od 18 do 60 let, iz Slovenije domov, naj junaško branijo svojo državo, sicer jo bodo izgubili. Ker bo iz tujine prihajal denar in odlična hrana, bodo za vojskovanje zelo dobro plačani in odlično hranjeni ter bodo zelo zadovoljni, in tam jim ne bo treba stavkati.

Sedaj je v Sloveniji orjaška množica beguncev in begunk ter otrok, ki jim je dolgčas. Tudi vse bežeče osebe, ki so stare od 18 do 60 let, pošljite takoj domov, da se bodo borili za svojo domovino. Torej naj takoj grejo v boj moški in ženske (v drugi svetovni vojni so se borile tudi ženske, partizanke). Njihove otroke pa naj pazijo ženske, stare nad 65 let. Eno žensko lahko pazi veliko otrok, tako kot učiteljica in vzgojiteljica pazi veliko otrok, ne 2 ali 4. Sedaj vsaka begunka pazi svoje otroke, to je velika neumnost. Begunka naj gre v boj, tako kot je nekoč šla partizanka.

Upamo, da boste to premislili, uvideli, da je tako prav, in zato takoj ukrepali, ker je pametno in koristno. Vsem Neslovencem in Neslovenkam želimo srečno pot domov, pa tudi vsem beguncem in

begunkam srečno, veselo vrnitev domov. Želimo, da bi vsi skupaj junaško zmagali in osvobodili svoje kraje.

Lovrenc Tanjšek, Celje

Oblast, ki želi ljudem vzeti preveč, ne dobi nič

Anekdoti pravi, da si nikoli nobena oblast ni in si tudi ne bo uspela izmisliti takšnega davčnega sistema in takšnih ukrepov ekonomske politike, da je priden, pameten in tudi premeten slovenjgoriški človek – delavec in kmet, ne bi goljufal in iz nje bril norcev. In res je tako.

Dedki v Slovenskih goricah so brili norce iz Marije Terezije in Franca Jožefa v avstroogrski monarhiji, očetje so goljufali Milko Planinc in Anteja Markovića v bivši Jugoslaviji, sinovi pa z enako spretnostjo in modrostjo ravnavajo z ukrepi bivše Peterletove in sedanje Drnovske vlade. Tako Slovenjgoričani najbrže ravnavajo stoletja, ker njihova zemlja ni tako bogata in to ni toliko tovarna, da bi lahko preživeli, če bi vsakemu cesarju in vsaki oblasti dali, kolikor hoče. Zato tudi danes ne preveč glasno kritizirajo uradne politike na gospodarskem področju, vendar pa se iz nje norčujejo, se ji smejejo in ji dajo natančno toliko, kolikor sami mislijo, da si zaslužijo – in to ni ravno veliko.

Takrat ko delavci v Mariboru, Celju, Novem mestu, na Jesenicah in v drugih industrijskih središčih po Sloveniji stavkajo zaradi prenizkih plač, delavci v Slovenskih goricah pravijo: »Tako malo, kakor mi lahko malo delamo, nas ne morejo plačati!« Potem pač v tovarnah manj delajo in prihajajo domov bolj spočiti, pa so zato potem njihova majhna posestva bolj obdelana in »več dajo«.

Tudi kadar v Pomurju in bogati Savinjski dolini kmetje z velikanskimi traktorji zaprejo ceste zaradi prenizkih odkupnih cen mleka in pšenice, se Slovenjgoričani ne razburjajo, ampak ukrepajo tako, da je zanje najbolje. Mleko dajejo prašičem, te pa potem »spravljajo« v zamrzovalne skrinje, malo pri sebi doma, malo pa pri sorodnikih in znancih v mestih. Pšenico prav tako dajo ži-

Več kot polemika z ministrico za delo

Družbenoekonomska in socialna kriza se pogloblja in nujno je potrebno skleniti socialni pakt, ki naj bi ga podpisali le za šest mesecev. Pripravljamo pa se na pakt kot mačka, ki hodi okrog vrele kaše, že skoraj celo leto. Jedra problema se kar ne moremo, ne upamo (?) ali pa se ne znamo lotiti.

Ministrica za delo ima v načelu popolnoma prav, ko trdi, da česar nismo ustvarili, tudi ne moremo razdeliti v obliki plač. Največja in prav usodna napaka projektov administrativne politike porabe je njihovo nepoznavanje in neupoštevanje motivacijske vloge plač. Že več kot dvajset let se v naši praksi pojavljajo zamrzitve, indekspiranje in sidranje plač, tako da lahko govorimo o pravi balkanski znanosti in urejanju plač po balkansko. Gre tudi za problem pretežnega neuresničevanja določil tarifnega dela kolektivnih pogodb (KP). Ministrica pravi, da so bili tudi v času podpisa kolektivnih pogodb dogovorjeni minimumi preoptimistični. Morda je v tej trditvi tudi kaj resnice. To je ena plat medalje. Druga plat medalje je podjetniška politika kreiranja razpona plač. Tudi pri dolečevanju absolutne višine razponov plač so bili vodilni delavci preoptimistični. Pri oblikovanju tarif v SKP je več soudeležencev doseglo kompromis. Z vednostjo, da se tarife ne bodo uresničevale, bi lahko upravičeno trdili, da se je SKP podpisala s figami v žepu. To je dovolj tehten razlog, da bi samo zaradi tega zahtevali spremembe.

Višine izhodiščnih osebnih dohodkov (IOD) v KP, ki se ne upoštevajo (dovolj) pri izplačanih OD, naj bi po mnenju predstavnikov delodajalcev tudi v prihodnje ne bi bilo mogoče dosegati zaradi gospodarskih rezultatov. Če je trditev resnična, se kažejo alternativne reševanja problema:

1. proučiti je treba možnost znižanja razponov plač,

2. dana mora biti možnost takojšnje zamenjave nesposobnega vodstva,

3. treba je začeti stečajni postopek.

Vsebinski vidik reševanja problematike plač je lahko naslednji: če ministrica pravilno ugotavlja, da večina podjetij ne more pokriti plač iz KP, še manj jih izplačevati, sledi sklep, da je treba razliko med plačami po KP in dejansko izplačanimi plačami zmanjšati tako, da se ne znižajo absolutne vrednosti IOD (da se ne znižajo plače po KP), ampak previsoki razponi plač, s katerimi se hoče »nagraditi« delovno mesto ali položaj. Torej ne gre za ustrezno (?) ekonomsko politiko, ampak za čisto podjetniško politiko delitve, kjer se bo plača delila na tri dele:

1. osnovno plačo,

2. presežno vrednost (podjetništvo, kreativnost),

3. kolektivni uspeh ekonomskega poslovanja.

Socialni pakt, ki ga predlaga vlada, ne bi bil socialen niti ne bi bila zanj večina delavcev, podprli bi ga kvečjemu sporni predstavniki delavcev, delodajalci. Takšen pakt bi koristil podpoprečno uspešnim podjetjem ali slabim direktorjem. To bi bil pakt zaradi pakta.

Slovenski politiki sanjajo o Evropi in vključitvi v Evropsko skupnost. Če bomo delo vrednotili tako nizko (v višini 192 DEM), da bodo plače pri nas petkrat do sedemkrat nižje kot v državah ES in dvakrat do trikrat nižje kot tamkajšnje najnižje, bomo daleč od nje.

Morda bomo celo znali in bili pripravljeni zategniti pas še za eno ali dve luknji (gre za padec realnih plač še za leto ali dve), ker »vremena Kranjcem bodo se zjasnila«. Slovenci niso leni in neumni, nimajo pa sodobnih managerjev in gospodarstvenikov, ki bi ekonomijo in gospodarjenje postavili na prave temelje. Poenostavimo: vlada naj predpiše enake pogoje gospodarjenja in shemo tržne delitve ustvarjenega dohodka, in to je osnova, da se bo hitro »zjasnilo«, ne pa da nam prek ministrstva za delo – tako prejšnja kot sedanja – s svojim jalovim administriranjem neurtudno pripoveduje, da v slabem vremenu ni moč žeti. Gre za tržno in profitno logiko gospodarjenja, ki je sedaj nismo poznali.

Marko Jevnikar, Maribor

plačani, malo delajo. Ker je odkupna cena mleka prenizka, z njim krmijo prašiče in jih prodajajo »na prostem trgu«. Ker odkupna cena pšenice ni spozumno usklajena, pridelovalci z njo pitajo govedo, ki ga na črno prodajajo meščanom. Od vsega tega pa država nima nič, ker se vse to dogaja mimo nje in brez njene vednosti – zato tega tudi obdavčiti ne more.

Ko bo oblast toliko pametna, da bo želela od ljudi samo toliko, kolikor ji lahko in so ji pripravljeni dati, bo morda dobila več, kot je želela... Vsaj tako uči anekdota iz Slovenskih gor.

Tomaž Kšela

Umetnost možnega

S tema besedama pri nas najpogostejše opredeljujejo politiko. Bila naj bi torej umetnost, ki ni abstraktna, ampak možna. Pa to ne velja. Ivan Oman javno govori o naši politični razklanosti, ki naj bi bila večja kot v predvojnih časih. Predsedstvo čuti potrebo stopiti v bran Cirilu Zlobcu, Janez Janša pa naslednji dan naredi premik z obtožbo veleizdaje. Trgovinski minister je za zmerno večanje cen, vlada za obvladovanje inflacije, ki se izraža v cenah, tudi kruha in peciva, in potem razhajajoči se minister odide v Celovec, njegova stranka pa na tiskovno konferenco.

Železničarji stavkajo, ko pa javnost izve, da vse le ni tako črno in so njihove kuverte do kak nabite, čudežno prenehajo. Nekateri kmetje pšenico prodajajo, drugi pa v času žetve zapirajo ceste in razlagajo, da so za solidarnost z delavci. Delavci v moji neposredni soseščini pa stavkajo na dvoiručju in v bližnjem bifeju, plačo dobivajo v bonih, teh pa pošta in banka ne vzameta za plačilo položnic. Prijatelj

Mitja, pa ne finančni minister, prodaja kis in argo juhice, da bi tako dobljeno plačo pretvoril v tolarje. Poslanci se dogovarjajo s figo v žepu, Jože pa odstopa in pristopa, in mi vsi smo do solz ganjeni, ko slišimo, da vse to v dveh dneh stane okoli dva milijona tolarjev in pol. Zato volitev še ne bo. Je gospodi prelepo in v vročem poletju v senci bifejev prijazno hladno.

Da, da, čas ksilih kumaric in bolj kisle pameti je, čeprav se vse skupaj slovesno imenuje demokracija, ustvarjena s celo vrsto premikov. Gospod Strgar je k tej godlji dodal kar laži ter iz glave in slabega spomina v današnji dan privlekel Lenina, kot se mu je tisti trenutek zahotelo. Gospod Velikonja pa nas je obvestil, da je bilo v cerkvi na Urhu pretesno, pa so malo popravili razstavo.

Še vedno mislite, da je politika umetnost močnega? Se vam ne zdi, da se stranke in veljaki grdo igrajo z nami in bo naša mera kmalu polna? Ste že na dopustu?

Milan Bratec

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- da boste točno vedeli kdaj in kje,
- da boste imeli vse zapisano,
- da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zalogo za požrtvovalno delo,
- ker ga preprosto morate imeti.

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

D. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

časopis slovenskih delavcev

• Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalca), Marija Frančeskin (življenjska razpota), Ivo Kuljaj (Ravbarokomanda, Najpomembnejši stran), Damjan Kriznjak (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepuhu), Andrej Ulaga (Na tržnem prepuhu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 • Naročnica: 321-255 • Posamezna številka stane 72 tolarjev • Žiro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

predvolilna arena

Malokomu se je posrečilo, kar se je Janezu Janši. Njemu je knjigo recenziralo kar predsedstvo Republike Slovenije. Predsedstvo je seveda povedalo v javni izjavi, da se vsaka nadaljnja polemika o Janševi knjigi ustavi. Seja je morala biti za bogove, žal pa je bila zaprta za javnost. Take seje so prirejali samo nekdanji rdeči oblastniki in po takih sejah so se zgodile ponavadi kakšne kadrovske spremembe, znala pa se je spremeniti tudi partijska linija. Če odštejemo antikomunista Ivana Omana, so sedaj vedno bolj blede rdeči, rožnati, socialdemokratski itd. člani slovenskega »vrhovništva« očitno bili že za v Plutovo zeleno stranko. Tak je bil učinek Janševih »Premikov«. Na sejo sta bila vabljeni in sta se je udeležila tudi policijski minister Bavčar in seveda pisec in obrambni minister Janša. Za Janšo je tak sklep predsedstva o prekinitvi polemike lahko pomenil samo eno, namreč da mu je uspelo oziroma da se je obdržal.

Namen Janševih »Premikov« je bil predvsem političen in samo postranskega pomena je, da je njegova knjiga z več kot 20.000 prodanimi izvodmi tudi knjigotrska uspešnica desetletja. Pravzaprav ga od politikov prekaša samo še Ddr. Marek Lenardič s svojimi »Zlatimi pravili življenja«. Razlika med Janšo in Lenardičem je v tem, da je Lenardič šel sedet po knjigi, Janša pa pred knjigo. Lenardiča so vrli kranjski udbovci obtožili najpo-

prej finančnih mahinacij in, ko mu tega niso dokazali, je sledila kontrarevolucija. Z demokratizacijo je Ddr. Lenardič dobil celo bedno odškodnino za čas, ki ga je po krivem prebil v zaporu. Janša obnovitve procesa proti četverici še ni zahteval. Vsekakor pa so šle obtožbe proti Janši po narobnem vrstnem redu kakor pri Ddr. Mareku Lenardiču. Janšo vesoljna Slovenija obsoja mahinacij šele sedaj, saj naj bi v svoji knjigi objavil vrsto dokumentov, do katerih je imel pristop kot uradna oseba. Janša je vsekakor vedel, da bo njegova knjiga sporna. Nikakor pa ni prvi minister na svetu, ki bi praktično še s toplega fotelja objavil spomine. Podobno kontroverzo je v Izraelu sprožil Moše Dajan, ko je samo tri leta po Camp Davidu objavil knjigo in popisal, kako je prišlo do mirovnega sporazuma z Egiptčani. Janšev namen zato lahko raztolmačimo samo iz posledic. Prodaja knjige je pokazala, da ime Janeza Janše še vedno »vleče« v slovenski politiki in pri Slovencih nasploh. Stranka, ki si ga je nazadnje pridobila, namreč Pučnikova SDSS, ni napravila slabega posla. Glede na sklep slovenskega državnega predsedstva pa lahko sklepamo, da se je Janez Janša šele sedaj spravil s politično elito. Politična preteklost naveze Bavčar-Janša-Omerza-Korsika-Fink-plus Jelko Kacin-minus Srečo Kirn je taka, da jih je famozni proces četverice vrnil na prizorišče. Kljub sedanjim ministrskim stolčkom pa fantje nikoli niso bili zares pripušteni zraven. Njihova »razkritja« o ozadju procesa (ali poznejša, že ministrska o kosovcih v R Sloveniji) pa kažejo, da so poskušali sicer inteligentno sklepati o zadevah, ki so jih dojeli, ne da bi jih zares spoznali. »Premiki« so njihovo zadevo premaknili in zato so bili pričakovana poteza.

Javno zgražanje, kakršno je sledilo Janševi knjigi, pa kaže, do kod lahko kdo gre v slovenski politiki. V »Delovi« anketi (25. 7.) je v Janševo obrambo stopil

edino Viktor Blažič in to z argumenti, s katerimi se podpisani strinja. Za to namreč gre, kakšno je bilo »početje samo« nekaterikov, ki so bili polni besed o samobitnosti slovenstva, so pa odpovedali v ključnih trenutkih. Zdi se mi, da je Janša človek, ki zna v odločilnem trenutku narediti tvegano potezo, in v primeru Cirila Zlobca jo je. Janša ni nikjer zapisal, da gre za telefonske pogovore, in tudi verjeti je, da »nobena služba ministrstva za obrambo nima in nikoli ni imela niti zakonskih pristojnosti niti tehničnih možnosti, niti želje, da bi prisluškovala telefonskim razgovorom g. Cirila Zlobca«. (Ciril Zlobec se je sam spomnil telefonskih pogovorov, J. J. v Delu, 24. 7.) Po domače rečeno, Janša je s knjigo Zlobcu nastavil past in Zlobec se je sam vanjo ujel. Da gre pri Janši bolj za instinkt kot za dejstva, še posebej, če se mu izmikajo, priča tudi še kaj v knjigi, ne nazadnje izjava o novinarju Dela, za katerega ne on

ne prijatelj Bavčar očitno ne vesta, ali morda ni tudi na plačilnem seznamu SDV-ja. To potrjuje našo tezo, da še nista povsem zraven.

Zgražanja so se lotili predvsem v Janševi bivši ljubezni, v stranki, ki se imenuje Liberalno-demokratska stranka in ki je bila ne tako davno še Zveza socialistične mladine Slovenije. Svojo »alternativnost« so si v LDS-ZSMS v veliki meri zgradili prav na Janezu Janši in zanje je ključnega pomena, da Janšo sedaj izniči. Razšli so se že davno, v politični prazgodovini, ko Janševe neodvisne kandidature za predsednika ZSMS mladinski aparatčiki niso podprli, ampak so raje poslušali odposilko s cekaja partije in izvolili Školjča z metuljčkom. Janša pa je ravno tedaj odhajal v zapor in ta gesta ZSMS je pomenila, da naj kar gre tja. Za Janšo je to bilo črno ob-

dobje, ko je šlo za politično preživetje v dobesednem pomenu. Zato toliko bolj preseneča, da v knjigi, ki je prinesla neštete dokumente, njegove tedanje polemike s Kučanom enostavno ni. Drugo Janševo pismo predsedniku CK ZKS Milanu Kučanu je tedaj objavila samo »Mladina«, potem ko je »Delo« pokazalo vso demokratičnost liberalnega komunizma s tem, da je objavilo prvi del dopisovanja Janša-Kučan. Teh pisem v »Premikih« ni, so pa zanimiva. Zato lahko v pripombah ob »Premikih« zapišem samo tisto psihanalitično ugotovitev, da je najbolj zanimivo tisto, kar manjka. Janša je »Premike« očitno dožiral tako, da doza ne bi bila premočna. Na spisku, črnem in za odstrel, so se tako poleg obeh Zlobcev znašli še nekateri prenovitelji, ki so dejansko politično mrtvi in ki bodo s svojim vztrajanjem SDP tudi pokončali. Zato pa Janševa prizanesljivost do Kučana razkriva (kakor je v reklamah za knjigo tudi najavljeno) tisto, česar politik J. J. ne pove direktno, namreč da se je Kučan obdržal in da so v slovenskem vrhu naredili red in vsakemu od pretendentov odkazali ustrezno mesto. Drnovšku in Pučniku seveda.

Janšev met je bil strateškega pomena v primerjavi s to »pošliltano« sceno na vrhu. Da je šlo zares, kažejo reakcije LDS-a (Žižka, Lesjaka, P. Božiča) v »Delu« in premirje na predsedstvu RS. Tudi knjiga je lahko politično dejanje.

Mladen A. Švarc

AGONIJA SLOVENSKEGA PARLAMENTA

Gordijski vozle med parlamentom in vlado postaja iz dneva v dan trši, moč parlamentarnih strank, predvsem njenih raznorodnih poslancev, da bi ga z bolj odgovornim in učinkovitim zavzemanjem za narodov blagor poskusile presekati, pa z vsakim dnevom manjša. Meč je vzela tokrat v svoje roke vlada, ki je toliko bolj odločna, da prepreči agonijo slovenskega gospodarstva, kolikor bolj parlament tone v kalne vode prestižnega predvolilnega strankarskega tekmovanja, predpopustniškega zavlačevanja in ohranjanja pridobljenih pozicij strank in posameznikov. Če posamezne stranke opozicije še vedno stavijo na lovorike slovenske emancipacije in državnosti, pa sedanja vladna koalicija (brez Zelenih in SDSS seveda) realistično ocenjuje, da je čas volitev predragocen, da bi ga trošili zgolj za predvolilne igrice, ampak ga povezujejo z nadaljnjo usodo mlade slovenske države, ki lahko postane uspešnica (success story), kakršne ne potrebuje le Zahod – kot dokaz zgodovinske utemeljenosti razpada socializma, zgrajenega na Marxovi doktrini, ampak jo potrebujejo predvsem Slovenci, ki si zaslužijo ne le boljši parlament, kot ga imajo, ampak tudi boljše življenje, kot jim ga le-ta ponuja.

Da se je slovenski parlament resnično znašel v agoniji, priča ne le ravnanje opozicije, ki tudi slučajno ne poskuša ravnati konstruktivno, ampak skuša za vsako ceno preprečiti sprejem ključnih zakonov vladnega projekta razvojne prenove slovenskega gospodarstva (ki vključuje prestrukturiranje bank, prestrukturiranje in privatizacijo podjetij, finančno sanacijo in lastninitenje, preново podjetij, socialne programe ter vključevanje Slovenije v evropske integracije), ampak tudi predvolilni boj, ki so ga spodbudile nakazane rešitve volilne zakonodaje in ki je počasi načel tudi vladno koalicijo na njem že od vsega začetka najtrhlejšem delu, to je pri Demosovih prebežnikih, Plutovih zelenih in Pučnikovih socialdemokratih. V nedavni izjavi jih je okaral sam Mile Šetinc (LDS), pri čemer mu zeleni živčne nestrpnosti niso preveč zamerili. Zeleni so namreč prepoznali le kot zeleni in takšni potrebujejo takšno volilno koalicijo, ki jih ne bo posrkala, ampak ohranila njihovo samobitnost. To sedanja vladna koalicija vsekakor ni, in od tod tudi njihovo ponovno spogledovanje z novim Demosom. Na drugi strani pa prav pritiski poslancev znotraj SDSS silijo Pučnika, da razmislija o približevanju Demosu, čeprav bo zanj povratek k tej koaliciji posut s trnjem, poln podtikanj in etiketiranj.

Vladi je tako zaradi porušenega razmerja sil vladne koalicije prejšnji teden v parlamentu spodrsnilo že pri prvem delu paketa nove zakonodaje za sanacijo slovenskega gospodarstva, to je pri predlaganih bančnih zakonih, brez katerih ni možna niti privatizacija niti prestrukturiranje slovenskega gospodarstva. Nujna re-nominacija slovenskega proračuna, povzročena z nekontroliranim naraščanjem sredstev javne porabe in čezmernim povečevanjem plač v javnem sektorju in negospodarstvu ter nediscipliniranim obnašanjem ministrstev, je vlado prisilila, da vsaj začasno obrzda naraščanje plač v državni upravi, družbenih dejavnostih in drugih proračunsko financiranih dejavnostih ter javnih in monopolnih podjetjih. Če se je parlament strinjal, da se pristrižejo peruti javnim ali monopolnim podjetjem, pa se je seveda ustavilo tam, kjer ukrep prizadene tudi same poslance, to je pri zamrzitvi plač tistim dejavnostim, ki se napajajo iz proračuna. Vlada si je pri tem nakopala tudi sveto jezo slovenskih sindikatov, ki so se zakleli, da se o socialnem paktu ne bodo pogovarjali, dokler vlada ne umakne administrativnih ukrepov za omejevanje plač, saj jih je izključila kot enakopravne in legitimne partnerje v pogajanjih.

Gospodarska zbornica se kot eden izmed partnerjev načelno strinja s politiko vlade na tem področju, in kakorkoli že razmišljamo, je bila tovrstna poteza ekonomske politike nujna. Da so sleherna pogajanja v naši družbi dolgotrajen proces, pa je tudi vsem znano, in vlada si ga očitno ni upala privoščiti.

Vlada se je tako znašla pred dilemo, ali nadaljevati spopad z neodgovornim parlamentom, neodgovornim predvsem do svojih državljanov, ali pa si utreti pot mimo parlamenta v smislu sprejemanja vladnih odlokov oziroma ukrepov, ki jih zahteva sanacija slovenskega gospodarstva in čas, ki je zanj sploh še na razpolago. Tako podpredsednik vlade mag. Herman Rigelnik kot minister za finance Mitja Gaspari sta se dokazala kot sposobna strokovnjaka, ki ju ne veže posebej kakšna strankarska pripadnost, pač pa dejstvo, da sta se vpregla v voz s premočnimi zavorami in s tem postavila na kocko ne le svoj vladni položaj, ampak položaj vlade v celoti, v primeru seveda, če jima ne bo sposobna slediti tudi na drugih področjih in jih tudi ustrezno podpreti. Dokazala sta, da je Slovenijo možno potegniti iz recesijskega brezna, dokazala, da sta pripravljena narediti v tem občutljivem predvolilnem času tudi nepopularne poteze, predvsem pa sta nakazala izhod za preživetje male slovenske države, ki ga nekdanja Demosova vlada ni bila sposobna odpreti.

Kritika njunih potez pa ne prihaja le iz vrst opozicije, kar je povsem normalno, ampak tudi iz »trdnejšega« dela vladne koalicije (DS), ki iz parlamenta ocenjuje, da ni možno sprejemati odločitev, ki temeljijo na podatkih in zasnovah, ki jih vlada ni pripravljena parlamentu posebej razlagati. Zato tudi toliko vroče krvi ob odločitvi vlade, da vzame odgovornost za slovensko gospodarstvo v svoje roke in z ukrepi mimo parlamenta stabilizira gospodarstvo. Da se bodo takšni vladni politiki uprli, so napovedali tudi narodni demokrati in zagrozili z ustavno pritožbo, saj gre po njihovem mnenju za protiustavno razmerje med vlado in parlamentom, zaradi česar se postavlja tudi vprašanje zaupnice tej vladi. Tudi prenovitelji so terjali od vlade, da ne sme prevzemati pristojnosti skupščine in da prenašanje pooblastil nanjo ni rešitev. Menijo namreč, da naj se bi stranke, ki podpirajo vlado, potrudile predvsem z bolj usklajenim, odgovornim in učinkovitim delovanjem. Pa je to sploh še možno?

Vsem nam je bolj ali manj jasno, da drvim z neazdržno silo v brezno gospodarskega razsula, ki bo kot socialni bumerang udarilo nazaj z novim stavkovnim valom. Zavedamo se, da je za sanacijo slovenskega gospodarstva dragocen sleherni mesec, če ne že teden, in da si Slovenci s svojim destruktivnim parlamentom nimamo več kaj dosti pomagati. Volilna zakonodaja bi bila po vsej verjetnosti že zdavnaj sprejeta, če Demos ne bi izgubil oblasti in si vzel čas za revanšizem in dokazovanje nedokazljivega. Nesposobnosti nove vlade na gospodarskem področju namreč. Kljub temu nam še vedno ostaja upanje, da se bo tokrat iz sporazuma strank o volilni zakonodaji izcimilo kaj resnejšega in da bomo še letos doživeli volitve. Navsezadnje je Demos dosegel svoj namen, da bodo zanj volili Slovenci po svetu. Usode države si ne bo upal postaviti na tehtnico, prav tako kot ne sedanji vladi prepuštili, da s trdo roko ukrepanja mimo parlamenta uspešno rešuje slovensko gospodarstvo, ne meneč se za gordijski vozle parlamentarne blokade. Obnovitev starega Demosa ob pomoči nekdanjih strank njegove koalicije, pa ne nazadnje tudi SDP, bi lahko pripeljala tudi do izreka nezaupnice sedanji vladi zaradi zlorabe ustavnega položaja oziroma preseganja ustavnih pooblastil, ki jih vlada ima.

Večina Slovencev razmišlja ob vsem tem nekako takole: dovolj nam je brezvladja, parlamentarna razsula, dovolj tega, da se ne ve, kdo pije in kdo plača, dovolj skrbi za ljubo preživetje, dovolj... Sedanja vlada je morda res malce samosvoja, nasilna nad parlamentom, ampak nek red navsezadnje le mora biti. Preveč sovraštva, nestrpnosti in hinavščine se je nabralo v teh letih, preveč razgretih strasti se še ni potešilo v tem parlamentu, da bi se lahko specifična slovenska parlamentarna demokracija dvignila na takšno kulturno in politično raven, ki bi dejansko omogočila »spravo«, ki bi ta majhen narod in državo ohranila pri življenju. Morda pa smo s to vlado kljub vsemu na pravi poti?

Branka Preželj

Kaj menijo predstavniki parlamentarnih strank o volilni zakonodaji

Vsak sistem ima tri luknje

Slehermi temeljni zakon o volitvah – in za Slovenijo bo to v prihodnje Zakon o volitvah v državni zbor – ima nedvomno vsaj nekaj pomanjkljivosti. Te pomanjkljivosti so na nek način povezane z znanim Churchillovim izrekom, da je demokracija sama po sebi slab sistem, vendar zaenkrat prav gotovo najmanj slab. Zakon o volitvah v državni zbor pomeni izbiro volilnega sistema in kot tak hočeš nočeš pomeni tudi svojevrstni politični inženiring oziroma vnaprejšno opredelitev političnega prostora in razmerij v njem. Dolgotrajni poskusi usklajevanja interesov med strankami so pripeljali do formule: sistem naj bo v osnovi proporcionalen, vendar izrazito korigiran z elementi večinskega sistema, tako da bo omogočal izbiro tudi med kandidati in ne le med strankami in zagotavljal načelno enakovredno zastopstvo prebivalstva iz vseh delov Slovenije. Z osnutkom zakona je skupščina sprejela koncept, po katerem se volitve izvedejo v osmih volilnih enotah, ki naj bodo tudi izvolilne enote in v katerih stranke kandidirajo z listami s po največ enajstimi kandidati. Glasovanje pa se izvede po enajstih volilnih okrajih, pri čemer listo stranke v vsakem okraju predstavlja en kandidat z liste. Na ta način volitve pomenijo hkrati tekmovanje med listami in med kandidati različnih strank znotraj okraja kakor tudi med kandidati znotraj iste liste. Za nadaljnjo ra-

zlogo, kako se delijo poslanski mandati in izračunavajo deleži strank, tokrat ni dovolj prostora. Povedati je treba le to, da je tak koncept pomenil kompromis med različnimi težnjami (od zahtev po čistem večinskem sistemu do še glasnejših zahtev po čistem proporcionalnem sistemu), ki ni mogel nobene od strank v celoti zadovoljiti, po drugi strani pa ga v bistvu tudi nobena ni mogla v celoti zavrniti (razen narodnih demokratov, ki ponujajo Sloveniji sistem, po katerem bodo 2. avgusta volili na Hrvaškem in so že volili v Srbiji).

Poslanci Demokratske stranke smo zlasti v skupščinskih ustavnih komisiji zelo prizadevno in tvorno sodelovali v oblikovanju koncepta in zakona. Tako smo ravnali v skladu z opredelitvijo, da je vsekakor treba čim prej izoblikovati zakon, ki bo dobil potrebno dvotretjinsko podporo v skupščini, in zato, ker smo sodili, da je volitve treba izvesti v ustavno predpisanim roku (do 23. decembra letos). Obenem pa smo vedeli in opozarjali, da bo do sporazuma o volilnem sistemu težko priti in napovedi volitev pred poletjem prav zato pomenijo kvečjemu zavajanje volilcev.

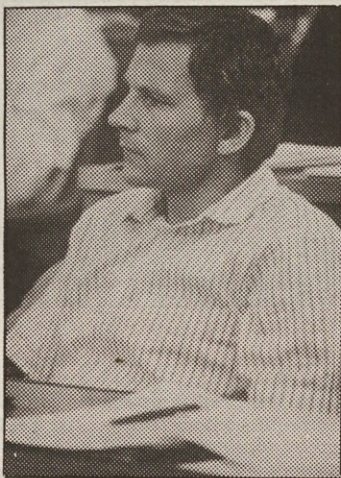
Vzporedno z vsem tem je tekla razprava o volilnem sistemu tudi v stranki. Zaradi opozoril zagovornikov čistega proporcionalnega sistema, da bo opisani sistem najmanj primeren prav za demokratsko stranko, ker ne bo mogla

ustrezno izkoristiti popularnosti prvakov stranke, je del članov stranke ugovarjal temu konceptu, vendar je poslanski klub ob glasovanju 16. julija vseeno v veliki večini podprl predlog zakona, ki ga je predložila ustavna komisija. Zakon, kot je znano, 16. julija ni bil sprejet, in s tem je bila procedura za tedanji predlog zakona tudi zaključena. V želji, da se prepreči pravni in politični kaos, do katerega bi lahko prišlo, če skupščina ne bi uspela pravočasno

anketa

Tone Peršak, Demokratska stranka

sprejeti volilne zakonodaje in v Sloveniji ne bi bilo mogoče izvesti volitev v predpisanim roku, smo se demokrati znova nemudoma angažirali in v sodelovanju s predstavniki še nekaterih strank ponudili ostalim možnost za iskanje novega sporazumnega predloga zakona. V sporazumu in dogovoru devetih strank oziroma skupin poslancev (sedmim strankam sta se pridružila kluba neodvisnih in poslancev narodnosti) je nastal predlog, ki temelji na istem konceptu, vendar so vanj vnesene nekatere bistvene dopolnitve. Najpomembnejša je nemara tudi za demokrate dopolnitev, po kateri posamezni kandidat z liste lahko nastopa v največ dveh volilnih okrajih, kar bodo gotovo izkoristile vse stranke in ne le tiste manjše, za katere pa je ta dopolnitev gotovo bistvenega pomena. Dopolnitev, da lahko stranka vsaj za polovico mandatov, ki jih dobi ob t.i. drugi delitvi mandatov, uporabi »nacionalno« ali vsedrжавno rezervno listo (šlo bo za največ dva ali kvečjemu tri mandate), zagotavlja vsem strankam, ki bodo dobile ustrezno podporo

NAJMANJ IZOBRAŽENI – NAJBOLJ OGROŽENI

V zadnjem času so v našem političnem življenju izredno aktualne razprave o socialnem paktu. V trikotniku vlada–gospodarska zbornica–sindikati se pojavljajo zelo različna mnenja, kaj naj bi socialni pakt pomenil, vsekakor pa bi moralo obveljati, da ne gre zgolj za mehanično razmerje med cenami in plačili, marveč predvsem za pravno varnost delavca in njegov trden delovnopравни in socialni položaj.

Ni težko ugotoviti, da se pravna varnost delavcev nenehno in hudo poslabšuje. Skoraj se ne spomnimo časov, ko bi bile pravice delavcev tako okleščene, ko bi bili tako na milost in nemilost prepuščeni volji in samovolji poslovnih organov ali takšnih in drugačnih managerjev, ki imajo prevelike pristojnosti, pa kaj malo odgovornosti na področju delovnih razmerij.

Kar grozljivo je, ko vidimo, da pravosodni in upravni organi, ki naj bi skrbeli za pravno varnost delavcev, delajo v zmanjšanem obsegu ali pa sploh ne, nove ureditve tega področja pa še ni. Prvi osnutki nove zakonodaje kažejo, da bo pravna praznina na tem področju še večja.

Število sodnikov na sodiščih združenega dela, pa naj bo njihov naziv še tako moteč, se zmanjšuje, sodišča so zasuta z vlogami in spore na sodišču rešujejo nedopustno dolgo. Družbenih pravobranilcev samoupravljanja še niso nadomestili z novim institutom varstva pravic, inšpekcije za

delo pa že dalj časa niso usposobljene za nadzor in sankcioniranje nezakonitosti na področju varstva pravic iz dela.

Kam bi se delavec sploh še lahko zatekel po pomoč, če ne k sindikatom in njihovim službam pravne pomoči?

Službe pravne pomoči so v Zvezi svobodnih sindikatov organizirane pri vseh območnih organizacijah in njihovih izpostavah, tako da je članom sindikata brezplačna pravna pomoč zagotovljena na celotnem območju države. Pravna pomoč pri ZSSS obsega tako klasično pravno pomoč, ki obsega pravno svetovanje, sestavljanje vlog v pravnih postopkih, zastopanje in zagovor pred rednimi sodišči in sodišči združenega dela ter organi upravljanja v podjetjih, kot tudi opravlja, ki se nanašajo na funkcionalno delovanje sindikata.

Tako službe pravne pomoči zagotavljajo strokovno tolmačenje in svetovanje glede varstva pravic iz kolektivnih pogodb, nudijo strokovno pomoč pri sklepanju podjetniških ko-

lektivnih pogodb, sodelujejo v pogajalskih skupinah ter na tem področju usposabljaajo, svetujejo in usmerjajo delo sindikalnih zaupnikov v podjetjih, zastopajo delavce v stečajnih postopkih in podobno.

Lani je pravno pomoč pri teh sindikalnih pravnih službah iskalo 27.608 članov sindikata. V primerjavi s prejšnjimi leti se je bistveno povečalo število kolektivnih sporov predvsem v zvezi s stečajni in likvidacijami podjetij, uveljavljanjem tarifnega dela kolektivnih pogodb in lastninjenjem.

Izredno ilustrativna je izobrazbena in poklicna struktura iskalcev pravne pomoči. Ta tudi kaže, katere kategorije delavcev so najbolj ogrožene. Kar 60 odstotkov iskalcev pravne pomoči izhaja iz prvih treh, najnižjih zahtevnostnih kategorij (skupaj 7.578), nekaj več kot 30 odstotkov jih izhaja iz IV. in V. kategorije (3.939), le slabih 10 odstotkov pa jih je iz ostalih kategorij. Absolutne številke, ki jih navajamo, veljajo le za 46 odstotkov iskalcev pravne pomoči, ker ostali podatki niso obdelani.

Službe pravne pomoči so v preteklem letu obravnavale 25.848 primerov. V primerjavi z letom 1990 se je število teh

povečalo za 27,5 odstotka. Ker so se številne zadeve vodile kot kolektivni spori, predvsem pri stečajnih in likvidacijskih postopkih, in upoštevaje neevidentirane telefonske nasvete posameznikom in sindikatom podjetij in končno tudi pravne nasvete v našem časopisu, je bilo dejansko število precej večje.

V Zvezi svobodnih sindikatov namenjajo za delovanje pravnih služb precejšnja sredstva iz sindikalne članarine. Nevalorizirani stroški pravne pomoči so v letu 1991 znašali več kot 10 milijonov tolarjev. Za kakšna sredstva gre, kaže tudi podatek, da en spor na sodišču stane toliko, kot znaša sindikalna članarina za 35 let delovne dobe enega delavca.

Službe pravne pomoči zagotavljajo tudi strokovno svetovanje sindikatom (Slika: S. Bernardi)

V prepričanju, da je skrb za pravno varnost delavcev izredno pomembno področje sindikalne dejavnosti in da je prav, da vsi člani spoznajo

probleme službe pravne pomoči pri ZSSS, smo se odločili objaviti povzetek poročila o organiziranosti in delovanju služb pravne pomoči v Zvezi svobodnih sindikatov za preteklo leto.

I. Ž

ENERGETIKI SODIJO, DA JIH VLADA ŠE NAPREJ IZIGRAVA

Na sedmi seji stavkovnega odbora Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije, ki je bila 28. julija, so člani obravnavali oceno rezultatov pogajanj med pogajalskima skupinama vlade Republike Slovenije in stavkovnega odbora SDE. Po temeljiti in kritični razpravi so sprejeli sklepe, ki ji nebstveno skrajšane objavljamo.

1. Stavkovni odbor Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije je na svoji seji, dne 28. 7. 1992 obravnaval in sprejel poročilo pogajalske skupine v sestavi: Franc Druks, Franc Dolar, Irena Osredkar, Valter Vodopivec, Iztok Cilenšek, Franjo Mažgon in Jože Hace, o rezultatih pogajanj v mesecu juniju in juliju 1992 s predstavniki Vlade Republike Slovenije oziroma njenega Ministrstva za energetiko.

Predmet pogajanj so bile zahteve in predlogi, ki jih je dne 24. 6. 1992 posredoval Stavkovni odbor SDE ministru za energetiko, mag. Francu Avberšku in ki so bili zajeti v osmih točkah omenjenega dokumenta.

2. Stavkovni odbor SDE ugotavlja, da je bila ob izplačilu osebnih dohodkov za mesec junij 1992 v celoti realizirana 1. točka zahtev z dne 24. 6. 1992 v zvezi z odpravo napake pri obračunu eskalacije za mesec februar 1992.

V zvezi s 7. točko zahtev, ki nasprotuje uvrščanju elektrogospodarstva in premogovništva med negospodarstvo, je sicer bilo v pogajanjih doseženo obojestransko soglasje, vendar ugotavljamo, da slovenska Vlada pri svojih ukrepih na področju osebnih dohodkov, izenčuje elektrogospodarstvo in premogovništvo z družbenimi dejavnostmi in ostalimi dejav-

nostmi, ki se financirajo iz republiškega proračuna.

Povsem neuresničena pa ostaja 2. točka zahtev, s katero upravičeno in utemeljeno zahtevamo do 31. 7. 1992 poračun premalo izplačanih osebnih dohodkov za prvih šest mesecev letošnjega leta do obojestransko priznanih za 20 % znižanih osebnih dohodkov po kolektivnih pogodbah. Višina dolga Vlade oziroma Ministrstva za energetiko do naših delavcev znaša cca 569 mio SIT in zanj zahtevamo izplačila poračuna do konca tega meseca.

Prav tako neuresničena ostaja tretja zahteva v zvezi z izdajo listin delavcem za 20 % premalo izplačane osebne dohodke. S tem predstavniki slovenske Vlade izigravajo že dne 03. 03. 1992 podpisano skupno izjavo predstavnikov Vlade in našega Stavkovnega odbora SDE, s katero so zagotavljali izdajo ustreznih listin našim delavcem. Sindikat delavcev dejavnosti energetike vseskozi sprejema argumente Vlade za 20 % znižanje izhodiščnih osebnih dohodkov (zaradi izjemno slabe gospodarske situacije itd.) in dosedaj ni zahteval izplačila tega dela osebnih dohodkov, čeprav na ta način slovenska Vlada dolguje našim delavcem za prvih šest mesecev letošnjega leta od ene in pol do dveh mesečnih plač, upravičeno in utemeljeno pa zahteva izdajo listin v skladu z veljavnima kolektivnima pogodbama.

V skladu s 4. in 5. točko naših zahtev, ki se nanašajo na določanje izhodiščnih osebnih dohodkov za naslednje mesece, sta se pri pogajanjih o izhodiščnih OD za mesec julij 1992 pogajalski skupini razšli z naslednjo razliko:

a) predstavniki Vlade oziroma Ministrstva

Vse manj prijazna vrata za delavce (Slika: S. Bernardi)

Kdo še sploh skrbi za pravno varnost delavcev

Povzetek poročila o organiziranosti in delovanju služb pravne pomoči v ZSS Slovenije za preteklo leto (1)

(Avtorica poročila: Vanda Rešeta)

I. Uvod

V zadnjem času se je izredno poslabšala pravna varnost delavcev v Republiki Sloveniji. To med drugim izhaja iz dejstev, da se je zmanjšalo število sodnikov pri sodiščih združenega dela, sistem sodišč za delovne in socialne spore pa še ni vzpostavljen, družbeni pravobranilci samoupravljanja niso nadomeščeni z novim institutom varstva pravic, inšpekcije za delo pa že dalj časa niso usposobljene za nadzor in sanacijo nezakonitosti na področju varstva pravic iz dela.

Zakonodaja je poslovnim organom in pooblaščenim delavcem prepuščala prevelike pristojnosti na področju delovnih razmerij, ob tem pa ni predvidela instrumentov nadzora in sankcij nad njihovim samovoljnim ravnanjem.

Raven pravne varnosti delavcev zelo zmanjšuje dolgotrajnost postopkov pred sodišči, kar kaže ne le na nujnost vzpostavitev posebnih sodišč za spore iz delovnih razmerij, temveč tudi na potrebo po ustrežnejši kadrovski zasedbi sodišč.

V pripravi je nov zakon o delovnih in socialnih sodiščih, ki bo odpravil sedanja sodišča združenega dela, ki imajo dveletni zastoj pri svojem delu.

V času osamosvojitvenih procesov je nastala pravna praznina, ko zakonodaja, nadzor in inšpekcije niso mogli slediti pojavom nezakonitosti in zlorab.

V takih razmerah delavci iščejo pomoč pri institucijah sistema, ki pa so v svojem delovanju omejene bodisi finančno (centri za socialno delo, zavodi za zaposlovanje) ali statusno in kadrovske (družbeni pravobranilci samoupravljanja). Nazadnje ostaja pravna pomoč pri sindikatu ter z vlogami zasičena sodišča združenega dela.

Službe pravne pomoči v ZSSS so organizirane na osnovi Zakona o pravni pomoči (Uradni list SRS, št. 23/79). V fazi sprejemanja pa je zakon o odvetništvu, ki bo v celoti razveljavil sedanji zakon o pravni pomoči. Da s prenehanjem veljavnosti tega zakona ne bi nastala pravna praznina in s tem težave pri delovanju služb pravnih pomoči v sindikatih, ZSSS zahteva, da se v prehodnih in končnih določbah zakona o odvetništvu določi, da pri sindikatih organizirane službe pravne pomoči lahko nadaljujejo delo do ustreznih zakonske ureditve sodišč in postopka za reševanje delovnih in socialnih sporov.

II. Vsebina dela služb pravnih pomoči

Službe pravne pomoči izvajajo poleg pravil klasične pravne pomoči (pravno svetovanje, sestavljanje vlog v pravnih postopkih, zastopanje in zagovor pred rednimi sodišči in sodišči združenega dela ter organi upravljanja v podjetjih) tudi opravlja, ki se nanašajo na funkcionalno delovanje sindikata. Tako zagotavljajo strokovno tolmačenje in svetovanje glede varstva pravic iz kolektivnih pogodb, nudijo strokovno pomoč pri sklepanju podjetniških kolektivnih pogodb, sodelujejo v pogajalskih skupinah ter na tem področju usposabljaajo, svetujejo in usmerjajo delo sindikalnih zaupnikov v podjetjih, zastopajo delavce v stečajnem postopku, odkrivajo primere »divjega« lastninjenja. Strokovni delavci teh služb so se tako znašli pred veliko zahtevnejšimi in obsežnejšimi nalogami.

III. Organiziranost, kadri, financiranje

1. Oblike organiziranosti

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je v svojih dokumentih opredelila, da je v vsaki območni organizaciji ZSSS potrebno zagotoviti za delovanje teh služb najmanj enega profesionalnega delavca. Tako so službe pravne pomoči profesionalno organizirane v devetih območnih organizacijah ZSSS (Dolenjska, Gorenjska, Ljubljana in okolica, Podravje, Pomurje, Ptuj, Posočje, Velenje, Zasavje), v drugih območnih organizacijah ZSSS pa so bile organizirane z delavci v pogodbenem razmerju. Redno organizirana, v obliki odvetniške pisarne, je tudi služba pravne pomoči pri svetu ZSSS.

Območne organizacije so službe pravne pomoči organizirale tako, da

se pravna pomoč zagotavlja članom tudi v njihovih izpostavah, s tem pa je le-ta organizirana na celotnem območju Republike Slovenije.

V nekaterih službah pravnih pomoči, ki so organizirane pogodbeno, ugotavljajo, da glede na časovno omejen obseg zagotavljanja pravne pomoči članom le-te ne morejo zadostiti vsem potrebam po nujenju pravne pomoči. Pri tem poudarjajo, da jim zmanjkuje časa predvsem za delo s sindikati podjetij oziroma s sindikalnimi zaupniki, pa tudi za sodelovanje z organi upravljanja v podjetjih.

2. Kadrovska zasedba

Pravno pomoč v teh službah nudijo diplomirani pravniki s pravosodnim izpitom, diplomirani pravniki in odvetniki.

V rednem delovnem razmerju pri zagotavljanju pravne pomoči pri ZSSS so pravosodnim izpitom in 5 diplomiranih pravnikov. Za potrebe teh služb so redno zaposleni tudi trije administrativni delavci. V pogodbenem razmerju je v teh službah pri območnih organizacijah 16 odvetnikov in 4 diplomirani pravniki ter 7 administrativnih delavcev.

V službi pravne pomoči pri svetu ZSSS sta v pogodbenem delovnem razmerju dva odvetnika in ena administrativna delavka v rednem delovnem razmerju.

Zaradi velikega porasta iskalcev pravne pomoči se v nekaterih območnih organizacijah pojavljajo težave pri zagotavljanju pravne pomoči zaradi pomanjkanja strokovnih delavcev na tem področju. Tudi službam, ki so sicer profesionalizirane, zmanjkuje časa za delo s sindikalnimi zaupniki v podjetjih, kar pa je v tem trenutku ena zelo pomembnih nalog teh služb.

3. Financiranje

Za delovanje služb pravnih pomoči so območne organizacije ZSSS namenile znaten del sredstev sindikalne članarine. Le-te so po dokumentu o organiziranosti dolžne zagotavljati brezplačno pravno pomoč članom sindikata in sindikatom podjetij ter drugim oblikam organiziranja dela. Sindikati dejavnosti Slovenije in ZSSS pa so financirali službo pravne pomoči pri svetu ZSSS.

Skupni stroški delovanja teh služb so za leto 1991 znašali 10.441.340,00 SIT brez upoštevanja valorizacije.

(Nadaljevanje prihodnjič)

SEPTEMBRA SPLOŠNA STAVKA KOVINARJEV

Izvršni odbor SKEI se je preimenoval v stavkovni odbor

Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije se je dokončno odločil za stavko. Delavcem je dovolj moledovanja za mizerne plače, ki jih iz meseca v mesec prejemajo z zamudo in nemalokrat tudi v bonih. Stavka bo v začetku septembra. Ker je v omenjenem sindikatu 120.000 delavcev, je več kot na dlani, da se odgovorni ob tej priložnosti ne bodo mogli sprenevedati. Vsaka stvar ima svoje meje, mar ne?

»Izvršni odbor Sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije je te dni obravnaval kritičen položaj delavcev v podjetjih kovinske in elektroindustrije, njihov brezizhodni položaj, preobremenjenost z dajatvami in davki, nesprijemljive pogoje gospodarnosti, pomanjkanje in krizo vodenja,« nam je pove-

dal po seji odbora **Albert Vodovnik**, predsednik omenjenega sindikata. »Nenehno izsiljevanje izplačila osebnih dohodkov, plače v obrokih in delno v bonih, neizplačevanje regresov za letni dopust, pomanjkanje dela in nenehno ugotavljanje odvečnih delavcev vzbujajo slabo voljo in nezaupanje. Opravka imamo

Albert Vodovnik, predsednik SKEI

z nepoštenim odnosom do delovnega človeka, čemur se, kajpak, moramo odločno postaviti po robu.«

Na izvršnem odboru Sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije je bil seveda govor tudi o zahtevah sindikata do slovenske vlade, ki so jih delavci naslovili odgovornim že letošnjo pomlad, ko so organizirali opozorilno stavko.

»Ugotovili smo, da vrsta naših zahtev ni bila uresničena,« je poudaril **Albert Vodovnik**. »Med drugim smo se zavzeli za takojšnjo razbremenitev gospodarstva in predlagali take dajatve, kot so bile leta 1986. Glede na to, da večina podjetij ne ustvarja neto dobička, vidimo možnost uresničevanja že podpisanih kolektivnih pogodb in s tem realno možnost za socialni mir le v razbremenitvi. Ob opozorilni stavki smo tudi zahtevali zagotovitev izplačila osebnega dohodka v višini 18.500 tolarjev neto do 18. v mesecu. Ta zahteva gotovo ni bila prevelika.«

Zaščito kovinske in elektroindustrije sindikat je in še vedno terja na osnovi recipročnosti izvoz-uvoz in s povsem konkretnimi kratkoročnimi ukrepi.

»Vlada mora nemudoma poskrbeti za sprejemljive pogoje gospodarjenja in s tem zaščititi obstoječa delovna mesta, ki so nujna za preživetje delavcev in njihovih družin. Pri tem seveda ne gre pozabiti tudi na zaščito delavcev pri preoblikovanju in lastninjenju slovenskih železarn,« pravi **Albert Vodovnik**.

Na seji izvršnega odbora SKEI so sprejeli sklep, da se izvršni odbor tega sindikata z 28. julijem 1992 preimenuje v stavkovni odbor. Ta se bo nemudoma pogovoril z gospodarskim delom slovenske vlade, pa tudi s predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije.

»Poleg tega smo sklenili, da se bomo srečali tudi s predstavniki poslanskih klubov in pogovorili o odgovornosti po-

slancev v zvezi z gospodarsko problematiko. Za pogajanje z vlado bomo imenovali posebno komisijo, kar velja tudi za pogajanja o panožni kolektivni pogodbi. Stavkali bomo v prvi polovici septembra, za strategijo in taktiko splošne stavke pa bo skrbela na novo imenovana komisija,« nam je po sestanku izvršnega odbora SKEI povedal predsednik **Albert Vodovnik**.

Pa še to: v procesu lastninjenja podjetij kovinarji vztrajajo pri upoštevanju manj izplačanih osebnih dohodkov v skladu z 62. členom panožne kolektivne pogodbe.

A. U.

za energetiko so vztrajali na IOD za I. tarifni razred v višini 20.991,00 SIT

b) predstavniki sindikata pa so vztrajali na IOD za I. tarifni razred v višini 30.416,00 SIT, kar je skladno z 80 % po kolektivnih pogodbah (100 % znaša 38.020,00 SIT) in kar je skladno s skupno dogovorjenim načinom določanja eskalacije skladno z rastjo BOD v gospodarstvu.

Predstavniki Vlade oziroma Ministrstva za energetiko na pogajanjih še vedno izpostavljajo »problem preveč izplačanega regresa – vračilo regresa, ki je bil izplačan nad 18.500,00 SIT« in to kljub temu, da smo v 8. točki naših zahtev jasno in argumentirano opredelili naša stališča.

3. Na osnovi ugotovitev iz prejšnje točke Stavkovni odbor SDE zahteva od direktorjev vseh podjetij elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije, da se dne 31. 07. 1992 na sestanku na Ministrstvu za energetiko, uskladijo, da osebne dohodke za mesec julij 1992 in za naslednje mesece obračunajo in pravočasno izplačajo v skladu z veljavnima kolektivnima pogodbama elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije, kar pomeni 30.416,00 SIT za I. tarifni razred pri RR 1,00 za mesec julij 1992, to je ob upoštevanju eskalacije skladno z rastjo BOD v gospodarstvu in 80 % doseganja izhodiščnih BOD po kolektivnih pogodbah elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije.

Poleg tega stavkovni odbor zahteva, da direktorji vseh podjetij zagotovijo, da bodo delavski sveti ali upravni odbori podjetij sprejeli do 5. 8. 1992 ustrezne sklepe, s katerimi bodo zagotovili ob rednih izplačilih osebnih dohodkov za mesec julij, avgust in september 1992 izplačilo delavcem vsakič po eno tretjino premalo izplačanih osebnih dohodkov v prvih šestih mesecih leta 1992 in sicer tako, da se upošteva revalorizirana razlika (dolg do delavcev) med izhodiščnimi BOD po kolektivnima pogodbama, znižanimi za 20 % in na skupni komisiji določenimi in izplačanimi v teh mesecih.

4. Stavkovni odbor napoveduje splošno stavko delavcev elektrogospodarstva in premogovništva Slovenije zaradi nespoštovanja tarifnega dela kolektivnih pogodb za elektrogospodarstvo in premogovništvo Slovenije.

Stavkovni odbor SDE bo nadaljeval s pogajanjem samo pod pogojem, če bodo predstavniki Vlade oziroma Ministrstvo za energetiko pri pobudi za nadaljevanje pogajanj, posredovali tudi konkretne pisne predloge. V primeru neuspešnih pogajanj bomo pogajanja prekinili 5 dni pred naknadno napovedanim datumom stavke.

5. Za temeljito vsebinsko in organizacijsko pripravo splošne stavke, Stavkovni odbor imenuje naslednje ekipe:

a) Franc Dolar, vodja ekipe za elektrogospodarstvo, Drago Skornšek, Valter Vodopivec in Bojan Drol.

b) Iztok Cilenšek, vodja ekipe za premogovništvo in Zlatko Notesberg.

6. Sindikati podjetij se morajo do 10. 8. 1992 opredeliti do napovedane stavke in odločiti o udeležbi v njej. Povratna obvestila in ustrezne sklepe o pristopu k stavki morajo vsi sindikati podjetij poslati do 10. 8. 1992 za elektrogospodarstvo Francu Dolarju (na naslov Termoelektrarne Šoštanj) in za premogovništvo Iztoku Cilenšku (na naslov Rudniki rjav-nih premogov Slovenije Trbovlje).

7. Že imenovani pogajalski skupini za pogajanja o spremembah in dopolnitvah kolektivnih pogodb lahko pristopajo k pogajanjem o spremembah in dopolnitvah tarifnih delov kolektivnih pogodb šele takrat, ko bodo realizirane naše zahteve, ki se nanašajo na spoštovanje kolektivnih pogodb v prvi sedmih mesecih letošnjega leta.

8. Stavkovni odbor v celoti zavrača predlog za spremembo kolektivnih pogodb, ki ga je Vlada Republike Slovenije, dne 24. 7. 1992 poslala sindikatom podpisnikom.

Predsednik stavkovnega odbora SDE
Franc Druks

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,000 SLT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,000 SLT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,000 SLT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prediščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,000 SLT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,000 SLT

● Aleksej Cvetko

ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU Z OBRAZLOŽITVIJO

Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti – Sprejemni postopki za uveljavljanje in varstvo pravic, revizija, sodno varstvo – Organizacijske spremembe – Kako s pridobljenimi pravicami. Cena 500,00 SLT

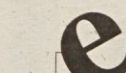
● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodišni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SLT

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti	 izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja	 izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Delavci in uprav.	 izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Zakon o pokojnini.	

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:.....

Žig

Podpis naročnika

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Neutemeljeni očitki o »monopolistih z visokimi dohodki«

Za dejavnost komunalnega in stanovanjskega gospodarstva ponovno slisimo opredelitev, kot »monopolisti z visokimi dohodki«, tudi s strani vladnih predstavnikov. Taki očitki so neupravičeni. In nanje tudi ne moremo pristati. Cene komunalnih storitev so namreč administrativno omejene tako, da ne pokrivajo enostavne reprodukcije. Nihče tudi ne pokriva razlike, čeprav bi glede na zakonodajo in naravo dejavnosti to moral storiti izvršni svet. Osebnih dohodki pa so pod povprečjem gospodarstva Slovenije (neto 28.239 SIT) in so bili v maju enaki kot v industriji oziroma neto 26.265 SIT. Torej, o visokih plačah sploh ne more biti govora. Za potrditev novih cen mora dati soglasje Ministrstvo za trgovino. Pri kalkulacijah se sedaj dogaja, da nekaterim priznavajo le znižane osebne dohodke brez stimulacij. S tem kršijo panožno kolektivno pogodbo, ki v 13. členu pravi, da so določila in zneski iz te kolektivne pogodbe obvezni minimalni standardi in osnova za vrednotenje dela, planiranje dela in poslovanja, oblikovanja nekaterih elementov cen komunalnih storitev in vrednotenja programov dejavnosti.

V 19. členu pa piše: V javnem komunalnem in stanovanjskem podjetju se sredstva za nagradjevanje delavcev na podlagi delovne uspešnosti vkalikulirajo v celotna planirana sredstva za OD najmanj v višini 10 % mase, povečane za sredstva dodatka na delovno dobo.

Miloš Mikolitič, sekretar

Sindikat delavcev finančnih organizacij

Začasno izhodiščne plače prizadevajo vse dejavnosti

Na čelu s predsednikom Slavkom Kunstikom je tudi naš republiški odbor sodeloval pri skupnih in podrobno razčlenjenih zahtevah vseh naših sindikatov dejavnosti do republiške vlade. Ta je ob ustanovitvi tripartitnega organa iz vrst vlade, sindikatov, Gospodarske zbornice, Obrtne zbornice in Zadrzne zveze ponudila predlog sporazuma o zagotavljanju socialne stabilnosti, skupaj z izhodišči. Poudariti moramo, da še nismo uveljavili svojih dopolnil k sporazumu, še posebej pa vlada izhodišče za sporazum, naj bi uravnavanje plač s kolektivnimi pogodbami ostalo v veljavi. Postopek usklajevanja naj bi se tekel v okviru sporazuma skupaj z zahtevno, naj bi se sindikati zavezali, da bodo v času veljavnosti sporazuma delovali tako, da bo ob uresničevanju v sporazumu sprejetih načel glede cen in plač zagotovljen socialni mir. To pomeni, da s svojimi aktivnostmi ne bodo zaostrovali socialnih konfliktov do skrajne oblike, tj. stavik. Takorekno vzporedno s sporazumom pa je vlada Republike Slovenije predložila parlamentu, naj po hitrem postopku sprejme dva zakona – zakon o začasnem določanju izhodiščnih plač in zakon o začasnem omejevanju plač v podjetjih in organizacijah, ki so javne ali monopolne narave. Med temi so se znašle vse naše dejavnosti: bančništvo, premoženjsko in osebno zavarovanje, Služba družbenega knjigovodstva, Banka Slovenije, Zakon, ki še posebej izpostavlja naše organizacije, je v protislovju s sporazumom, ki ga predlaga vlada. Je tudi v nasprotju s kolektivnimi pogodbami in s sporazumom o zagotavljanju socialne stabilnosti. Dogovor je namreč bil, da bo uravnavanje plač s kolektivnimi pogodbami ostalo v veljavi in da bo tekel postopek usklajevanja kolektivnih pogodb. Sindikati smo proti takemu načinu urejanja – »socialnega mira«. Nas bodo od nas izvoljeni poslanci upoštevali, si bodo priporočili hiter postopek sprejema obeh predlogov zakonov ter mimo dopustovali? Mi, delavci, ne bomo.

Milena Mirkonovič, sekretarka

Sindikat delavcev prometa in zvez Slovenije

Nezadovoljni delavci v Avtoprevozu »Zasavje«

Na pobudo sindikalnega zaupnika smo se udeležili razširjene seje izvršnega odbora, sindikata, v Avtoprevozu »Zasavje« v Trbovljah, na katerega so povabili tudi predstavnika delavskega sveta, direktorja podjetja in predstavnik območne organizacije in republiškega odbora. Na očitke, da ne spoštujeta panožne kolektivne pogodbe, da dolguje delavcem dokaj visoke zneske za opravljene nadure, dnevnice in prevoz na delo, je direktor pojasnil, da si prizadeva vse pomanjkljivosti, ki jih v glavnini ni zanikal, odpraviti. So pa rezultat splošne nelikvidnosti. Podjetje Avtoprevoz Zasavje se ne bori s pomanjkanjem dela, tega je zamenkrat še dovolj, le organizacijo je potrebno speljati, da se odpravijo nadure. To je problem, s katerim se v Zasavju srečujejo že vrsto let zgolj zaradi lokalnariotskih težajev. Te bodo v tržno naravnanim gospodarstvu morale odpasti. S problemom so se že spoprijeli, cutijo se celo določeni rezultati.

Po daljši razpravi so bili sprejeti naslednji dogovori:

1. Obračunska služba mora izdelati izračun osebnih dohodkov v skladu z veljavno panožno kolektivno pogodbo od 1. 1. 1992 in podjetniško s datumom njene veljavnosti.

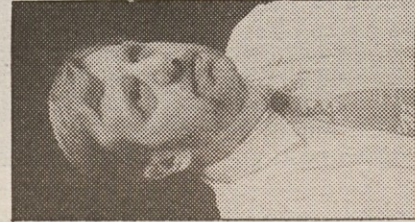
Za manj izplačane osebne dohodke se izdajo listine, ki bodo dostavljene tudi sindikalnemu zaupniku. Rok je 28. 7. 1992.

2. Opravljene neplačane nadure iz leta 1991 in do 1. 7. 1992 bodo obračunali in pripravili predlog delavskemu svetu, da se tudi za te zneske izdajo listine.

Od 1. 7. 1992 mora podjetje nadure redno izplačevati in organizirati delo tako, da bo nadur čim manj.

3. Obračunajo in izplačajo se dnevnice, ki jih podjetje še dolguje delavcem. V prihodnje se dnevnice izplačujejo redno, dvakrat v mesecu.

Hilda Žezko, sekretarka

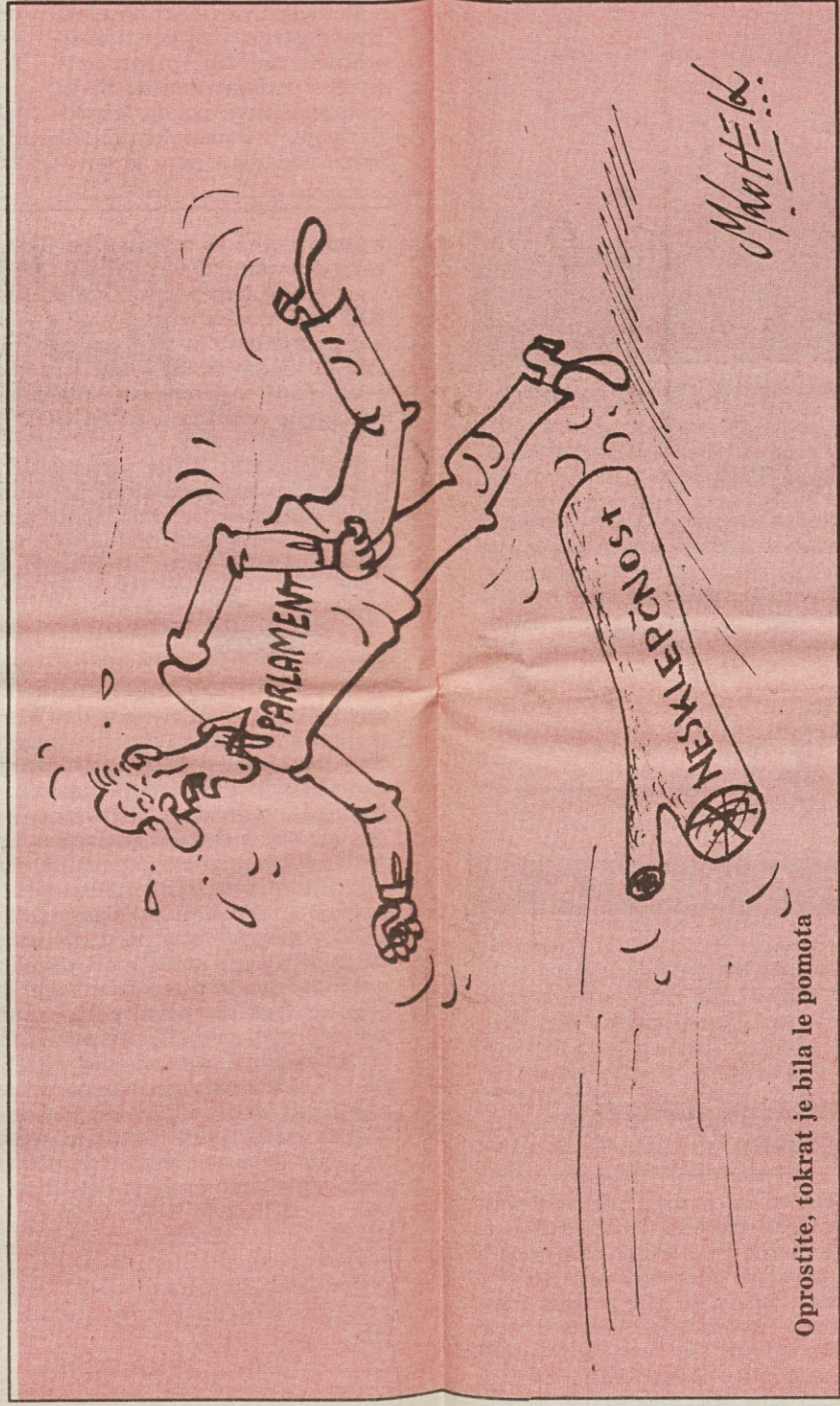
Piše: Gregor Miklitič

Prvi pogovori z vlado so se izjalovili

Prvi pogovori med slovensko vlado in sindikati o novem vladnem predlogu socialnega sporazuma so se izjalovili. Bil je to mučen in izčrpujoč razgovor, ki je pokazal, da se obe strani izčrpavata resnosti sedanjega razmer in da je nujno čimprej poiskati tudi sporazumne rešitve za »spocenitev države« in se o njih dogovoriti. Sporen pa je način, kako se je vlada lotila področja plač v javnem sektorju in monopolnih dejavnostih. Zakonskemu ali kakšnemu drugemu administrativnemu urejanju področja plač smo v Svobodnih sindikatih Slovenije, pa tudi v drugih slovenskih sindikatih, vedno nasprotovali, in nobenega utemeljenega razloga ni, da bi to stališče spremenili.

Sindikati vztrajamo, da se področje plač ureja s kolektivnimi pogodbami. Zakon, oziroma zakon, pa naj daje podlago za kolektivna pogajanja ter zagotovi izvajanje sklenjenih kolektivnih pogodb. Nikakor pa nismo za zakone, ki posegajo v sklenjene kolektivne pogodbe, nekatere njihove določbe začasno razveljavljajo in jih nadomeščajo z novimi, ki naj bi jih podpisniki kolektivnih pogodb vnesli kot njihove spremembe.

Ne glede na tak konec prvih pogajanj z vlado, pa smo se sindikati dogovorili, da se bomo skupno opredelili tudi do vseh vsehbinskih vprašanj, ki naj jih vlada ponuja v predlogih obeh zakonov in predlogu socialnega sporazuma. Bilo bi nerazumno, če bi zaradi načel padli pri vsehini.

Oprostite, tokrat je bila le pomota

Ocenjeni življenski stroški tri- in štiričlanske družine

JULIJ 1992

Skupina občin iz košarice	trihčlanska delavska družina		štiričlanska delavska družina		indeks cen življenjskih potrebščin VII./IV.92	
	poprečni stroški	minimalni stroški	poprečni stroški	minimalni stroški	mini. mes. stroški	poprečni stroški
1.Hrana	26392,29	20809,26	33517,74	25681,04	20809,26	25681,04
2.Pijača	3361,69	1240,22	3382,37	1248,99	1240,22	1248,99
3.Kalenje	2079,47	1124,04	2079,47	1124,04	1124,04	1124,04
4.Oblaclila	11586,52	7339,41	14583,39	9235,07	295,81	326,27
5.Obutev	3055,04	2329,61	3572,81	2570,29	0,00	0,00
6.Stanovanje	6328,17	4539,46	7736,63	5472,28	3500,39	4214,46
7.Ogrevanje, razsvetljava	4937,01	3398,06	6122,08	4148,59	2159,97	2662,18
8.Gospodinjstva oprema	8279,10	4295,35	9780,22	4954,70	~0,00	0,00
9.Higiena,zdravstvena nega	5601,16	4598,92	6822,47	5401,24	4154,58	4942,65
10.Izobr.,kultura,razvedrilo	10973,85	4793,21	12729,02	5534,02	2538,19	2816,43
11.Prometna ar.in storitve	12448,38	3605,15	15630,61	5127,48	1005,26	1369,13
12.Razni predmeti in storitve	1111,35	713,28	1373,04	821,12	0,00	0,00
13.Drugi izdatki	8606,70	1793,41	9515,93	1894,43	1439,82	1439,82
SKUPAJ (v SIT)	104760,92	60567,36	126845,79	73213,29	38267,53	45625,00
stopnja rasti VII.92/IV.92	13,41	12,43	13,09	12,15	10,38	9,99
Struktura življenjskih stroškov						
Mesec: JULIJ 1992						
1.Hrana	25,2	34,4	26,5	35,1	54,4	56,3
2.Pijača	3,2	2,0	3,2	1,7	2,7	2,7
3.Kalenje	2,0	1,9	1,6	1,5	2,9	2,5
4.Oblaclila	11,1	12,1	11,5	12,6	0,8	0,7
5.Obutev	2,9	3,8	0,0	3,5	0,0	0,0
6.Stanovanje	6,0	7,5	6,1	7,5	9,2	9,2
7.Ogrevanje,razsvetljava	4,7	5,6	4,8	5,7	5,8	5,8
8.Gospodinjstva oprema	7,9	7,1	0,0	7,7	0,0	0,0
9.Higiena,zdravstvena nega	5,3	7,6	5,2	7,4	10,8	10,8
10.Izobr.,kultura,razvedrilo	10,5	7,9	10,1	7,6	5,7	5,7
11.Prometna ar.in storitve	11,9	6,0	12,3	7,0	3,0	3,0
12.Razni predmeti in storitve	1,1	1,2	0,0	1,1	0,0	0,0
13.Drugi izdatki	8,2	3,0	7,5	2,6	3,8	3,2
SKUPAJ:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko

KOMENTAR: V juliju 1992 so se cene življenjskih potrebščin v primerjavi z junijem 1992 zvišale za 0,7 %, inflacija pa je v juliju znašala 2 % (v juniju 5,9 %). Na takšno gibanje cen življenjskih potrebščin je vplivalo dejstvo, da so cene mnogih spremljanih potrebščin ostale nespremenjene, nekatere cene pa so se celo znižale. Zlasti so se zaradi sezonskih vplivov znižale cene hrane (zelenjava, maslo) in mlečnih izdelki se niso dražili).

Stališča sindikatov Slovenije do predloga socialnega pakta

Sindikati Slovenije smo oblikovali izhodišča za pogajanja, pri čemer smo na usklajevanem sestanku, ki je bil 27. 7. 1992 v Ljubljani, obravnavali izhodišča za sporazum o zagotavljanju socialne stabilnosti s predloženimi stališči.

1. Sindikati odklanjamo vsaka nadaljnja pogajanja o socialnem paktu, dokler vlada ne umakne administrativnih ukrepov za omejevanje plač.

2. Sindikati ostro obsodimo postopek vlade pri določanju plač, ki izključujejo sindikate kot enakovredne partnerje v dogovarjanju in pogajanjih, kar je v nasprotju z ratificiranimi mednarodnimi konvencijami.

3. Sindikati Slovenije namesto administrativnega urejanja plač predlagamo vladi in drugim partnerjem takojšen pričetek pogajanj o socialnem sporazumu in spremembah SKP za gospodarstvo in negospodarstvo.

4. Sindikati Slovenije smo na tem sestanku tudi

Tudi sindikat cestnega prometa se je pridružil Kljub nespornosti in razhajanjem ob podpisu kolektivne pogodbe za dejavnost prevoza blaga v cestnem prometu Slovenije, pri oblikovanju katere je sodeloval tudi Sindikat cestnega prometa Slovenije, se je le-ta po nekaj mesecih odločil, da jo bo podpisal.

Sindikat delavcev prometa in zvez v ZSSS je dal soglasje k podpisu, četudi je bil s strani vodstva Sindikata cestnega prometa Slovenije okvalificiran za nelegitimnen in direktorski sindikat, ki naj ne bi zastopal interesov delavcev, ker naj bi se pajdaši z direktorji. Tega seveda ni bilo moč dokazati, sicer pa g. Alijevič pri izjavi, ki jih daje na račun ZSSS in njenih funkcionarjev, tako ali tako nikoli ne poruše z argumenti.

Dopolnitev podpisnikov je bila objavljena v 35. številki Uradnega lista Republike Slovenije, dne 17. 7. 1992.

Hilda Žezko, referenka

Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije

Kaže, da je opozorilo učinkovalo

V torek, 21. julija, je bila v Ljubljani tiskovna konferenca, na kateri so strokovni delavci in sindikalni zaupniki gradbenih podjetij SCT in GRADIS predstavili negativne posledice zaustavitve gradnje artocest. Najtežja posledica je, da bi neposredno izgubilo delo približno 2.000 zaposlenih, posredno pa še veliko več.

Konferenca je imela dober učinek, saj je vlada pričela zadevo reševati in iskati sredstva za poravnado dolgov in financiranje prihodnjih del.

Franc Berginc, predsednik

Sindikat državnih in družbenih organov Slovenije

Sporno interventno urejanje plač

Republiki odbor sindikata je 28. 7. 1992 poslal Ustavnemu sodišču R Slovenije zahtevo za ugotovitev zakonitosti sklepa vlade R Slovenije zahtevo za ugotovitev zakonitosti sklepa vlade R Slovenije v zvezi z določanjem osnove za plače delavcev za mesec junij in julij.

ROS je sodeloval v medsindikalni koordinaciji in se pridružil stališčem in zahtevam sindikatov glede nasprotovanja in zavračanja predloga vlade R Slovenije, da ureja plače delavcev tudi v državnih organih z interventnim zakonom. ROS obsoja postopek in način določanja plač, ki izključuje sindikat kot enakopravnega in legitimnega partnerja v dogovarjanju in pogajanjih. ROS zahteva, da vlada umakne interventni zakon za omejevanje plač, in predlaga pogajanje v skladu s stališči in zahtevami, ki smo jih vladi oziroma pristojnemu ministristvu že poslali.

ROS poziva predsednike območnih odborov sindikata, konferenc sindikata, organizacije sindikata, da v skladu z dogovori, sprejetimi na 12. seji ROS, organizirajo potrebne aktivnosti za njihovo uresničevanje. ROS poziva predsednike sindikalnih organizacij, da vodijo postopek za podpis pogodbe o pogojih dela sindikata v državnih organih, ker se tudi vlada R Slovenije (pisno mnenje dne 29. 6. 1992) strinja, da se s posebno pogodbo uredijo pogoji dela za sindikat.

Dobili smo informacijo, da bosta zakon o lokalni samoupravi in zakon o državni upravi obravnavana v mesecu septembru.

Drago Ščernjanec, sekretar

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Minister odgovarja na sklepe sindikata

Minister za turizem in gostinstvo mag. Janez Sirše je obširno odgovoril na sklepe predsedstva Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije, ki so mu jih posredovali. Predpogoj za rešitev finančnih problemov gostinskih in turističnih podjetij je čimprejšnja odzivet turističnega prometa, je prepričan minister. Omenja tudi, da je njegovo ministristvo izdelalo predlog zakona o gostinski dejavnosti, ki ga bo vlada obravnavala 6. avgusta. Hkrati pripravljajo podzakonske akte.

Obširne povzetke odgovora bomo objavili v prihodnjih številki DE.

M. Z.

O možnostih za sodelovanje z italijanskim inštitutom

Na pobudo Konfederacije italijanskih sindikatov UIL, ki je tudi ustanovitelj italijanskega inštituta Bruno Buozzi iz Rima, je Zveza svobodnih sindikatov Slovenije organizirala v Domu sindikatov v Ljubljani sestanek predstavnika tega inštituta Fabia Porta s predstavniki različnih raziskovalnih in izobraževalnih institucij Republike Slovenije.

Namen sestanka je bil seznaniti naše predstavnike z možnostmi pridobitve finančnih sredstev za izobraževalne in raziskovalne projekte v Sloveniji iz italijanskega proračuna, kar omogoča zakonski zakon št. 312 o sodelovanju Italije z sodelovanjem Vahodne in Srednje Evrope, ter z možnostmi sodelovanja naših izobraževalnih in znanstvenoraziskovalnih institucij z italijanskim inštitutom Bruno Buozzi iz Rima.

P. V.

v območnih odborih sindikatov

Območna organizacija ZSSS Domžale

Največ težav v največjih dveh podjetjih

Sestal se je območni odbor sindikata tekstilne in usnjarske predelovalne industrije. Obravnaval je problematiko podjetij te dejavnosti v občini. Trenutno sta v največjih težavah po številu zaposlenih največji podjetji Tosa in Induplat. Vodstvi podjetij si močno prizadevata in iščeta rešitve v novih trgih, izdelkih, novi organiziranosti podjetij. Vendar, kot kaže, brez ugotavljanja pre-sežnih delavcev ne bo šlo.

Tako že v obeh omenjenih podjetjih potekajo aktivnosti za dokup zavarovalne dobe tistim delavcem, ki jim manjka do izpolnitve pogojev za upokojev do pet let zavarovalne dobe. V Tosami je v ta del programa vključenih približno 120 delavcev, v Induplatu pa 60. V obeh podjetjih pa ob enem poteka iskanje sredstev in možnosti za čimbolj ugodno rešitev statusa delavcev, ki jim dela ne bo več mogoče zagotoviti.

Juša Arnuš, sekretarka

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 28

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA – sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. **Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. ure do 15.30.**

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. **Sobe v Kranjski Gori** – s TWC, za dve, štiri ali pet oseb. Cene nočitve od 10 do 15 DEM, polpenzion 25 do 29 DEM.

Zdravilišča

1. **Bivalni kontejnerji v Podčetrku** – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarški protivrednosti. Termini v septembru.

2. **Naravno zdravilišče »Triglav«** **Mojstrana** – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljni sobah. Cene polnega penziona 24 DEM, polpenzion 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake do 18. leta 16 DEM.

Morje

1. **Počitniške hišice v Bašaniji**, Savudrija: objekt s 4 sobami s po 4 ležišči. V vsakem objektu so skupne sanitarije. Termini v avgustu. Cena penziona 22 DEM v tolarški protivrednosti. Posebna ponudba od 22. avgusta dalje.

2. **Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. V sezoni 35 DEM. Termini po 21. avgustu.

3. **Oddih v Poreču** – možnosti najema apartmajev v **Lanterni**, **Picalu** po 15. avgustu. Cene od 29 do 53 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, spalnico, kopalnico in verando oziroma balkon.

Polpenzijska ponudba **na otoku Sv. Nikola pri Poreču**: 22 DEM na osebo – dve-, tri- in štiriposteljni apartmaji s TWC. Cena polpenziona v hotelu **Neptun ali Zagreb v Poreču** je 33 DEM.

4. **Dom v Portorožu** – eno-, dve- ali triposteljne sobe, etažni TWC. Sedemdnevni termini od 6. julija dalje. Cena penziona 25 DEM, otroci do 3. leta brezplačno, do 10. leta 50% popusta. Turistična taksa 41 SIT. Ugodne možnosti za športno rekreacijo.

5. **Počitniški dom v Fiesi** – ob obali prijetnega zaliva, tri- in štiriposteljne sobe, etažne sanitarije. Termini od 26. junija dalje (od 4 do 10 dni). Cene: penzion odrasli 30 DEM, otroci do 10. leta 25 DEM v tolarški protivrednosti. Turistična taksa ni vključena.

Prikolice

1. **Prikolica v AC Izola** – opremljena za 4 osebe, baldahin, senčna lega. Desetdnevni termini v avgustu. Cena 1.500 SIT na dan. Cena septembra 1.300 SIT.

C. KUPIMO

1. **Počitniško prikolico** za štiri osebe, staro do 8 let.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije takojšnje plačilo 30% celotnega zneska, preostali del mora biti poravnani 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi, daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši do 15 dni, zaračunamo stroške in 20% celotnega zneska. pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti.

Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja.**

Direktor borze
Metod Zalar

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Še o pridobitvi in uživanju pravice do pokojnine

Zavarovancu, ki je kot uživalec pokojnine ponovno sklenil delovno razmerje ali začel opravljati dejavnost, na podlagi katere je zavarovan, in v tem času ni prejemal pokojnine, pa nima polne pokojninske dobe, se čas ponovnega zavarovanja šteje za odstotno povečanje starostne pokojnine ali za novo odmero starostne pokojnine; v primeru polne pokojninske dobe se plača iz ponovnega zavarovanja lahko upošteva za novo odmero starostne pokojnine. Če gre za naknadno priznanje določenega obdobja, že pred uveljavitvijo pravice do pokojnine dopolnjene pokojninske dobe, se taka doba upošteva samo za odstotno povečanje že uveljavljene pokojnine. Naknadno izplačana ali ugotovljena plača, ki bi se morala upoštevati pri izračunu pokojninske osnove, se lahko upošteva za novo odmero že uveljavljene pokojnine.

Pravica do novo odmerjene pokojnine gre zavarovancu od prvega dne po vložitvi zahtevka in največ še za šest mesecev za nazaj.

Pridobitev in uživanje pravice do varstvenega dodatka

Pravica do varstvenega dodatka se ne priznava avtomatsko, čeprav ni samostojna pravica pokojninskega in invalidskega zavarovanja; priznanje te pravice je vedno vezano na poseben zahtevek upravičenca.

Pravica do varstvenega dodatka pripada upravičencu od dneva pridobitve pravice do pokojnine, če vloži zahtevo za priznanje te pravice v šestih mesecih od dneva vročitve odločbe o priznanju pravice do pokojnine. Če zahtevo za priznanje pravice do varstvenega dodatka vloži kasneje ali kasneje izpolni pogoje za priznanje te pravice, pa mu gre pravica od izpolnitve pogojev, vendar največ od prvega naslednjega dne v mesecu po vložitvi zahteve in še za šest mesecev za nazaj.

Če upravičenci do varstvenega dodatka živijo ločeno, se dodatek deli enako, kot se razdeli družinska pokojnina.

Če ni v mednarodnih sporazumih določeno drugače, nimajo pravice do varstvenega dodatka tisti uživalci pokojnin, ki se jim ta izplačuje v tujino, enako pa ne tisti, ki se jim pokojnina sicer ne izplačuje v tujino, živijo pa v tujini, če njihova odsotnost traja dalj kot šest mesecev.

Pridobitev in uživanje pravice do dodatka za pomoč in postrežbo

Zavarovancu gre pravica do dodatka za pomoč in postrežbo od dneva, ko je nastala potreba po pomoči in postrežbi, in traja, dokler traja potreba. Izplačuje se od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve in še za šest mesecev za nazaj, če je že takrat izpolnjeval pogoje; to pa velja tudi glede sprememb med uživanjem pravice.

(Se nadaljuje)

PAKETI ZA BEGUNCE

Minuli teden so v Zvezi svobodnih sindikatov razdelili 100 paketov, družinam v Velenju in na Jesenicah (v Železarni), ki so sprejele begunce iz BiH na svoje domove. V Velenju so sindikati razdelili 40, v jeseniški železarni pa 60 dvajsetkilogramskih paketov z najosnovnejšimi živili in higienskimi potrebščinami. Paket je dobil tudi Mirsad Forčaković, voznik viličarja v železarni, ki ima v svojem stanovanju ob štiričlanski družini še 11 sorodnikov, beguncev iz okolice Tuzle. V Slovenijo so prišli pred štirimi meseci in na izjemno idiličnem koncu Blejske dolrave nad Jesenicami so si od vojnih grozot že dobro opomogli. Le dvoje velikih skrbi še gloda v njih: kaj je z njihovimi očeti, možmi, brati, sinovi, ki so v TO BiH in o katerih že dva meseca nimajo nobenih novic, in kdaj bodo lahko odšli domov. Gostitelj Mirsad ne ve, kaj je z očetom in mlajšim bratom, Rafija (v sredini slike) ne, kje so njeni trije sinovi.

Predsedstvo ZSSS je o težavah beguncev iz BiH obvestilo vse sindikalne centrale držav, s katerimi sodeluje, in zaprosilo za pomoč. Pa tudi samo je sprožilo akcijo zbiranja pomoči in do minulega tedna se je nabralo 350.000 tolarjev. Vsa ta sredstva bo Zveza svobodnih sindikatov razdelila v obliki paketov svojim najbolj ogroženim članom v Sloveniji, ki imajo na svojih domovih begunce iz BiH.

B. R.

Fotografija: S. B.

Na Sarajevčane v Velenju niso pozabili

V Gorenju Servisu so začeli po razpadu Jugoslavije pospešeno oblikovati mešana podjetja, seveda v državah, kjer jim je bilo to omogočeno. Od začetka leta 1992 so najprej ustanovili osem mešanih podjetij na območju Bosne in Hercegovine, sledila pa jo ustanovitev desetih mešanih podjetij na Hrvaškem. Mešana podjetja, tako imenovana hčerska podjetja, so ustanovili matično podjetje Gorenje Servis in delavci posameznih servisnih centrov, s tem da znaša kapitalski delež Gorenja Servisa v njih najmanj 51 odstotkov.

Prvo mešano podjetje Gorenja Servisa zunaj Slovenije je bilo ustanovljeno v Sarajevu. Kljub pretrganim prometnim tokovom so si zaposleni prizadevali, da bi kar najbolj zadovoljili lastnike številnih Gorenjevih izdelkov. S prvimi strelji na Sarajevo pa so se začeli črni dnevi tudi za delavce tamkajšnjega Gorenja Servisa. Razmere za delo so bile zadnje tri mesece in so še vsak dan težje. »V sarajevskem Gorenju Servisu si prizadevamo, da bi še naprej opravljali svoje poslanstvo. V prostorih Gorenja Servisa delajo dežurne ekipe, kolikor seveda dopuščajo okoliščine in možnosti,« je te dni v Velenje sporočil direktor sarajevskega Gorenja Servisa Stojan Zeljković. Popravljajo gospodinjске aparate, kolikor morejo; rezervnih delov

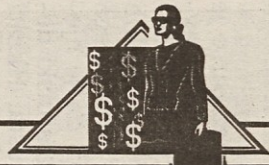
zanje je namreč zmanjkalo že pred časom, novih pa jim iz Velenja ne morejo poslati. Stojan Zeljković je še zapisal, da so doslej uspeli obvarovati premoženje Gorenja Servisa v Sarajevu, žal pa je med hudo ranjenimi prebivalci Sarajeva tudi njihov serviser Jasmin Goralija.

Stojan Zeljković je podrobno opisal tudi razmere, v katerih živijo delavci sarajevskega Gorenja Servisa in njihove družine, ter zaprosil za kakršnokoli obliko pomoči. V matičnem podjetju, v Gorenju Servisu, je takoj stekla akcija. Odločili so se, da bodo družinam 40 serviserjev v Sarajevo poslali pakete s po 20 kilogramov prehrabnih izdelkov, v posebnem kartonu pa še zdravila. Sarajevskim serviserjem je ob tej priložnosti pisal tudi direktor Gorenja Servisa Todor Dmitrovič. Sporoča jim, da delavci Gorenja Servisa pretreseni in zaskrbljeni spremljajo dogajanja v Bosni in Hercegovini, hkrati pa izraža prepričanje, da bodo kos vsem težavam, s katerimi se srečujejo zadnje mesece.

Pomoč Gorenja Servisa so s posredovanjem Slovenske Karitas poslali prejšnji teden v Sarajevo. Tam bo Katoliška cerkev na Dolac Malti pomagala, da bo pomoč prišla do naslovnikov. Vsi želijo, da bi bilo to čimprej.

M. L.

POCENIMO ŽIVLJENJE

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Po prvem nove obrestne mere

Tokrat izjemoma ne objavljamo obrestnih mer Delavske hranilnice. Direktor hranilnice, Jože Stegne, nas je obvestil, da se bodo obrestne mere, kot je v navadi, 1. avgusta spremenile, to pa bo le dan po izidu DE. Ker do zaključka redakcije v Delavski hranilnici še niso vedeli, kakšna bo nova obrestna mera, smo se odločili, da dosedanjih obrestnih mer ne bomo objavili.

Uredništvo

Janez Hudej s posebnim invalidskim vozičkom, s katerim bo nastopil na olimpiadi invalidov

Voziček za olimpijca

Priložnostno slovesnost ob prvi obletnici delovanja Gorenja Invalidsko podjetniškega centra so združili s predajo specialnega invalidskega vozička Janezu Hudeju, ki bo nastopil v atletskih disciplinah na olimpijskih igrah invalidov v Barceloni avgusta letos. Gorenje Invalidsko podjetniški center je namreč prevzelo pokroviteljstvo nad tem nastopom Janeza Hudeja, programerja v Copisu v Gorenju Gospodinjских aparatih.

M. L.

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Sončenje nekoč in danes

V starih časih, v časih grofic in grofov so vsi premožni ljudje imeli svetlo belo polt. Kožo so skrivali pred soncem, na sprehodih so nosili dežnike za sonce, ki jih je narod krstil za parazole. Temno polt je imel preprost narod, ki se je potil in delal na soncu. Torej je bila svetla koža znak imenitnosti.

Pa se je zasukalo. Ugotovili so, da je zdravo, če kožo pokažeš zraku, soncu, vetru. Moderna je postala temna, zagorela koža. Imenitni in bogati ljudje so hodili pozimi smučati, poleti na dopuste. Tudi moda kopalnih oblek se je spreminjala – od kopalke do vratu preko toplesa (zgoraj brez) do nudizma. Tisti, ki niso mogli ne na smučanje ne na kopanje, so imeli svetlejšo polt, če temnejše niso dobili pri delu na prostem, na vrtovih, njivah in senožetih.

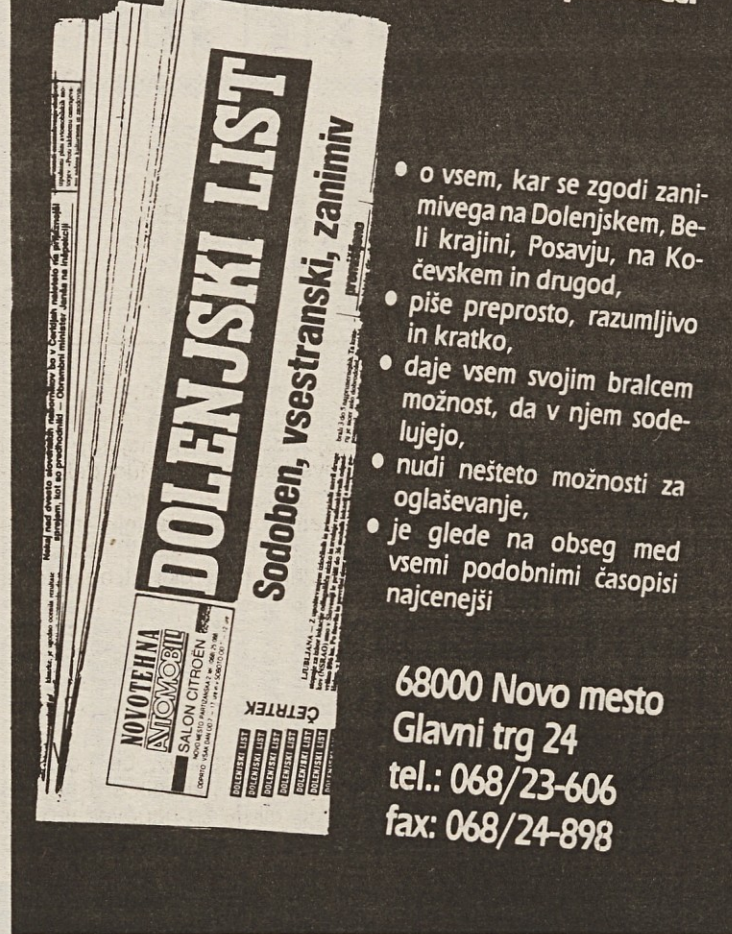
Vedeli smo, da imajo ljudje, ki so veliko na soncu, več kožnega raka. Vedeli smo, da imajo več kožnega raka mornarji in ribiči. Znanstveniki so to pripisovali delovnim razmeram; ljudje teh poklicev so bili bolj izpostavljeni soncu. V zadnjem času pa ves svet govori o ozonski luknji v ozračju. Naredili smo jo ljudje s kemikalijami. Več je v zraku ozona, lažje prehajajo do nas ultravijolični žarki. Naše telo in naša koža sta bolj osončena. In temu pripisujejo več kožnega raka, kajti število ljudi s kožnim rakom v svetu narašča.

Sedaj moramo najti pravo, srednjo pot in ugotoviti, kaj je najprimernejše. Na vsak način so zračne kopeli zdrave. Vedeti je treba le pravo mero. Koliko sončenja in kako naj se sončimo. Ne moremo nazaj in trditi, da bi bilo pametno in zdravo živeti v neprodušno zaprti sobi, brez zraka in sonca. Primerno je živeti na zraku, na prostem in tudi malo na soncu.

Koliko je to malo? Kot pri vseh rečeh, tudi pri sončenju ne gre pretiravati. Najprej moram ponovno in še enkrat priporočati **postopnost**. Ne gre samo za nevarnost za rakava obolenja kože. Če se prehitro izpostavimo premočnemu sončenju in še to v opoldanskih urah, ko sonce najbolj pripeka, pride lahko na koži do opeklin druge stopnje z mehurji. Potem pa na tem mestu ostanejo vse življenjske brazgotine. Še posebej so občutljivi tisti deli našega telesa, ki jih navadno skrivamo pred soncem. To velja za tiste, ki nenadoma odvržejo kopalke in bi se radi čez noč prelevili v nudiste ali naturiste. Zelo nežno in občutljivo kožo imajo tudi otroci. Mlajši kot so, bolj moramo paziti nanje. Pravilo pravega sončenja je: prvi dan le nekaj minut, drugi dan malo več in tako dalje.

Kožo lahko zaščitimo. V trgovinah imajo vse mogoče maže, masti, mleka, olja in spreje z nizkim ali visokim zaščitnim faktorjem. Nekateri si nočejo ali pa si ne znajo pomagati. V Dalmaciji so mi nekoč ponujali navadno olivno olje v majhnih stekleničkah po astronomski ceni. Nekateri prisegajo na navadno olivno olje, drugi pa priporočajo dodati nekaj kapljic limonovega soka in trdijo, da nas sonce ne bo opeklo, če se bomo namazali s takim pripravkom. Velja poskusiti. Škodilo ne bo, koliko bo koristilo, pa boste ugotovili sami.

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

Pogovor o socialnem paktu: vlada in Svobodni sindikati

SOCIALNI PAKT IN KOLEKTIVNE POGODBE

Sedanje gospodarske razmere se izrazito negativno kažejo v rezultatih gospodarjenja in s tem tudi v plačah delavcev. Nelikvidnost v gospodarstvu in nizke plače imajo za posledico nelikvidnosti v žepih delavcev.

Raven proizvodnje v letošnjem letu je na ravni proizvodnje leta 1975. Raven plač pa na ravni leta 1962. Zaposlenost je na ravni zaposlenosti leta 1975. Pri tem kaže poudariti, da je nezaposlenost predvsem na račun gospodarstva. Omenjenih gibanj ni mogoče razlagati le s posledicami, da gre za odpravo fiktivne zaposlenosti in njeno spreminjanje v nezaposlenost. V tem primeru bi se moralo zmanjševanje zaposlenih nujno kazati v povečanju produktivnosti zaposlenih delavcev in s tem rasti njihovih realnih osebnih dohodkov. Rezultati gibanj pa so povsem nasprotni. Zato lahko ugotovimo, da gre za globalno ekonomsko krizo. Izguba trgov, povečani stroški javnega sektorja, odlaganje ukrepov ekonomske politike za vzpostavitev ravnotežja in spodbud za gospodarsko aktivnost so glavni vzroki sedanjega stanja. Zato je treba pri ukrepih za preusmerjanje negativnih gospodarskih trendov dati največji poudarek zmanjševanju obremenitve gospodarstva z izdatki za javno porabo in spodbudi proizvodnje. Solidarnost med proizvodnjo in zaposlenostjo kaže, da ne moremo pričakovati večje zaposlenosti brez povečane proizvodnje.

Vse te spremembe se dogajajo v času, ko se v javnosti še vedno misli, da so sindikati gojilji, kar zadeva njihovo moč. Toda število sindikatov kaže, da se sindikat še ni profiliral. Njihova razcepljenost se kaže tudi v njihovih nastopih v katerih dostikrat odseva dnevna politika, ne pa interesi delavcev. Če kakšen sindikat nastopa drugače

samo zato, da bi se izkazal pred javnostjo, je uresničevanje delavčevih interesov težavno.

Sedaj je v razpravi dogovor o zagotavljanju socialne stabilnosti. Hkrati je v tem zajeta sprememba splošnih kolektivnih pogodb. Zdi se nam, da so sprejeta stališča ZSSS o socialnem paktu in posredno s tem o spreminjanju kolektivnih pogodb soliden temelj za nadaljnja pogajanja za sklenitev socialnega pakta. Ta mora vsebovati odgovor na vprašanja makroekonomskih kategorij, medtem ko so kolektivne pogodbe akt delitve plač.

Pakta brez kolektivnih pogodb preprosto ni. V njem pa ni moč opredeliti le gibanje plač in cen, ne da bi se opredelili do davkov in javne porabe, do razvoja in določili, kaj bo s plačami v kolektivnih pogodbah. Te morajo precizirati plače v času trajanja pakta in po njem. V paktu pa naj se določi odnos do eskalacijske klavzule v času njegovega trajanja. Ne smemo pozabiti, da je precejšen del delavcev izven kolektivnih pogodb in da je treba tudi plače podvreči reviziji in vezavi na doseganje rezultatov. Še nujneje pa je treba reviziji podvreči razne bonitete (službeni avtomobili s telefoni, razna zavarovanja in druge ugodnosti). Bonitete niso sporne, če so rezultati. Sporne so, če delavci v teh podjetjih dobijo zajamčene plače.

Pri plačah pa v ZSSS ne bomo prezrili, da imajo le-te socialno in motivacijsko vlogo in da morajo omogočati vsaj minimalno osnovo za preživetje.

Glede na gospodrske razmere in parametre, s katerimi smo seznanjeni, ni moč sprejemati ocen, da so osebni dohodki v gospodarstvu generator inflacije. Dejstvo je, da je z neugodnimi razmerami najbolj obremenjena plača industrijskega delavca.

Spremembe kolektivnih pogodb ne bodo imele učinkov, če pravnega nereda ne bo nadomestil pravni red in zaščita delavca.

Sedanji gospodarski položaj zahteva redefinicijo odnosov plač v gospodarstvu in negospodarstvu in vzpostavitev soodvisnosti. Na to nas opozarja naslednji podatek: če so poprečne plače v gospodarstvu 100, potem so bile v negospodarstvu leta 1970 120, leta 1980 119 in od I.-IV. leta 1992 124. O višini obremenitve bruto plač pa nazorno pove naslednja primerjava neto deleža v bruto plačah: v letu 1970 je ta delež znašal 68 %, v letu 1980 69 % in v obdobju I.-IV. 1992 60 %.

Recepti so v pogajanjih in ne v zakonski regulativi, ki spominja na gašenje požara z bencinom. Neusklajeni interesi posamičnih sindikatov te cilje in interese delavcev ovirajo. Trenutni populizem se lahko v perspektivi sprevrže v kaos. Težavnost pogajanj o socialnem paktu pa je razumljiva. Laže se je sporazumevati o več, silno težko pa, kadar se sporazumevaš o manj, čeprav je to manj le zapisano in ne povsem realizirano.

Sindikati kot predstavniki delavcev se morajo nenehno boriti za pravice le-teh na področju gospodarske in socialne politike. Poleg drugih oblik sindikalnega boja pa ostajajo volitve in agitacija za izvolitev poslancev, ki bodo ravnali po željah in interesih delavcev.

Brane Mišič

KAKO OHRANITI ZDRAVO JEDRO

Tudi če je vlada medtem, ko se je naš časnik vrtel v tiskarni (vlada pa je v istem času sejala), obravnavala osnutek stečajne zakonodaje, ki jo je pripravila skupina pravnih strokovnjakov pod vodstvom dr. Lojzeta Ude, zakoni, ki obravnavajo stečaje, prisilne poravnave in zakoni, ki urejajo pravice delavcev pa še niso pripravljeni, ne bodo v parlamentu obravnavani prej kot po poletnih počitnicah. Ali bo vlada do sprejetja paketa teh zakonov, ki morajo biti usklajeni in tudi nekako sprejeti hkrati z zakonom o gospodarskih družbah, bolj zavirala stečajne postopke kot potem, se nam zdi logično vprašanje. Toda o tem kdaj drugič. Tokrat smo se na kratko pogovorili z dr. Udetom o največjih novostih, ki jih prinaša novi zakon o stečaju podjetij, obenem pa smo zabeležili dva primera, kako pomagati ljudem, ki so v stiski za delovno mesto: v jeseniški železarni in v velenjskem Gorenju.

»Glavna novost je uvedba takomenovanega instituta prisilne poravnave z reorganizacijo podjetja, ki je zašlo v stečajni položaj, zato da bi ohranili zdravo jedro podjetja,« je dejal Lojze Ude. »To je ameriška navada in smo jo uvedli, ker je smotrna, čeprav je sicer vsa bodoča stečajna zakonodaja bolj podobna nemški ali avstrijski. To smo sicer pri nas poznali že dosedaj, vendar se je odvijalo mimo zakona, po dogovoru med upniki. Ohranili smo institut prodaje podjetja v stečaju, čeprav po mojem še ni optimalno dodelan. Upniškemu odboru smo povedali pomen, čeprav bo še vedno imel predvsem svetovalno funkcijo. Skrajšan je sam stečajni postopek, čeprav ne bistveno. Zaščitili smo interese tudi malih upnikov, s tem da je zdaj večinsko odločitev upnikov moč doseči, ko zanj glasuje več kot polovica upnikov, ki imajo skupaj več kakor polovico terjatve.«

Stečajni zakon pa ni samo zapisana »tehnologija smrti podjetja«, ampak tudi živo posega v usodo mnogih ljudi, čeprav se z zaščito delavcev ukvarjajo drugi zakoni. Uzakonjena bo navada, da se bodo upniki dogovarili, da bodo delavcem podjetja v stečaju lahko izplačali njihove terjatve v celoti, na račun terjatve drugih upnikov. Največja novost pa je, da bo z zakonom omogočeno zmanjševanje števila zaposlenih že v postopku prisilne poravnave, torej v prestečajnem postopku. Tu se snovalci zakona niso ozirali na pripombe sindikatov in posameznih strank, saj je, kot pravi dr. Ude, ta člen zakona namenjen temu, da se ohrani podjetju zdravo jedro, da mu torej ni treba v stečaj, mora pa v ne-

kakšnem sanacijskem postopku reducirati poslovanje in število zaposlenih. Vprašanja socialne varnosti delavcev pa morajo urediti drugi zakoni.

Odprto vprašanje v zakonu pa je, kaj z delavci, ki so v stečajnem postopku bili ob delu, postopek pa se naknadno prekine in se podjetje proda (kot se je zgodilo z Elanom in kar zakon dovoljuje). Ustvarjalci zakona so tudi proti zahtevam sindikatov, da se iz stečajne mase izvza-

mejo objekti, ki so jih delavci zgradili z lastnim delom ali z odrekanjem delu plač, in stanovanjski fondi tovarn. Že 30 let velja načelo univerzalnosti stečajne mase, iz katere ni moč izvzeti ničesar, razen zajamčenih plač in odškodnin za nesreče pri delu. O zakonu bomo seveda podrobneje pisali, ko bo prišel v skupščinsko obravnavo. O tem, kako pa si je moč pomagati sam, smo pogledali v Gorenju in v jeseniški železarni.

BOJIM SE LETA 93

Britanske železarne so znane po zelo uspešnih prekvalifikacijah in preizposlilvah odvečnih železarjev. Njihov model so prevzele tudi slovenske železarne, in sicer na Jesenicah, kjer je železarna lani jeseni ustanovila Center za prestrukturiranje kadrov. Skozenj je »šlo« doslej okoli 500 delavcev železarne, o rezultatih in načrtih pa smo se pogovarjali z direktorjem centra Edom Kavčičem.

»Pred kratkim smo od ministrstva za delo dobili koncesijsko pogodbo in zdaj smo agencija za preizposlo-

poslenosti dokončajo študij ali hodijo v kakšne tečaje. Zlasti tečaje se nekako da sfinancirati.« Tako je začel pripovedovati Edo Kavčič.

Na vprašanje, ali je kaj resnice v govoricah, da pošiljajo ljudi tudi na delo v sosednjo Avstrijo, pa je odgovoril: »Koncesije za pošiljanje delavcev na delo v tujino še nimamo. Vendar delo v tujini kljub vsemu iščemo, največ v Avstriji, kjer ima Železarna v Podrožju svoje podjetje, ki bi se lahko precej posvetilo temu vprašanju.«

V železarni se je precej govorilo o tem, da bo podjetje pomagalo tistim odpuščenim delavcem, ki bi hoteli začeti na svoje tudi tako, da bi jim ponudilo nekaj opreme.

»Samozaposlilo se je 8 delavcev. Pomagali smo jim pripraviti poslovni načrt, ustanoviti podjetje. Pri finančni pomoči se je žal zataknilo. Železarna je sicer ponudila stroje, toda delavci bi potrebovali nekaj kapitala za začetek in prostore. Občina, žal, še vedno samo obljublja obrtno cono, denarja za dokapitalizacijo delovnega mesta pa tako nima.«

V Centru so nameravali zaposliti tudi železarske invalide. Teh je stotnica, ki že dalj časa ne delajo, dve tretjini le-teh pa ima pri delu velike zdravstvene omejitve. Železarna se je odločila, da jim bo kar najbolj pomagala. Ustanoviti namerava invalidske delavnice, upajo pa, da bo republika pomagala s sredstvi.

»Naravnost bojim pa se,« je sklenil pogovor Kavčič »konca leta 93, ko bodo večini do zdaj odpuščenih delavcev iztekale materialne pravice, ki jih imajo kot trajni presežki na zavodih za zaposlovanje. Resda je med njimi dosti poklicno izobraženih ljudi, pa vendar...«

Boris Rugelj

Edo Kavčič

vanje ali iskanje dela. To pomeni, da lahko pomagamo zavodom za zaposlovanje iskati delo za delavce ali pomagamo načrtovati kariero (sve-tujemo itd). Naš namen je: delo iskati za vse brezposelne Jeseničane in tudi v radovljiški občini. Radi bi vse, kar se tiče iskanja dela, preizposlovanja, dodatnega izobraževanja, spravili v nekaj okvir, red. Če brezposelni več kakor pol leta poseda doma, se že silno težko vključi v normalni tok dogajanj. Zato na primer vsem, ki so mlajši od 35 let, toplo priporočamo, da v času neza-

SLOVENSKE ŽELEZARNE: KDO DA VEČ

Čeprav nam je še pred tremi tedni predsednik upravnega odbora Slovenskih železarn, minister za industrijo Dušan Šešok zatrjeval, da država kot lastnik Slovenskih železarn le-teh ne bi rada prodala tujcem, se bo prav to vendarle zgodilo. Analiza položaja naših železarn je hitro pokazala, da država 400 milijonov mark za njihovo dokapitalizacijo nima, zato se je odločila izdati železarske delnice in jih dati na trg. Del seveda, ker želi sama obdržati določen vpliv na usodo železarstva v Sloveniji in mu, s pomočjo tujih investitorjev, zagotoviti svetlejšo prihodnost na tujem trgu. Vlada se tudi pridruža, da bo zavarovala interese delavcev, tako da bo od novih

(verjetno večinskih) solastnikov železarn zahtevala razvoj in prodajo izdelkov na tujem, kar bi seveda zagotovilo tudi delo večjemu delu železarjev. Ker pa o tem bodoči solastniki (zasedaj se zanimajo najbolj Italijani in Avstrijci) niso rekli niti besede, je treba tudi takšna zagotovila z naše strani jemati rezervirano. Kakorkoli, položaj z železarnami naj bi se razčistil najkasneje do konca leta. Da pa vse ne bo teklo samo po željah vlade in bodočih lastnikov, bo poskrbel sindikat. Predsednik SKEI Albert Vodovnik je že napovedal oster boj tega sindikata za lastniške pravice zaposlenih delavcev v železarnah.

B. R.

GORENJEV INVALIDSKO PODJETNIŠKI CENTER

Verjetno tudi največji optimisti niso pričakovali, da bo Gorenje Invalidsko podjetniški center že v prvem letu obstoja zaživel tako, kot je. Pred tem hčerskim podjetjem Gorenja Gospodinskih aparatov pa so prav zdaj veliki načrti: širili bodo dejavnost in zaposlovali nove delavce.

Gorenje Invalidsko podjetniški center je začel delati 1. julija lani. Ob ustanovitvi so imeli zaposlenih 92 delavcev. Začeli so s predmontažo in montažo nekaterih sklopov za proizvodnjo pralnih strojev. Pozneje so ustanovili še šivalnico, v kateri so začeli izdelovati zaščitne rokavice iz usnja za potrebe matičnega podjetja. Pred tremi meseci so se usmerili tudi na papirno galanterijo, prvi tovrstni izdelek pa so bili šolski zvezki. Dosedanje širjenje dejavnosti in osvajanje novih programov je

v letu dni omogočilo zaposlitev 21 novih delavcev. Od teh je 18 invalidov in težko zaposljivih delavcev.

Kolektiv Gorenja Invalidsko podjetniškega centra zdaj šteje 113 delavcev, 22. julija, dan pred začetkom kolektivnega dopusta, se je zbral na priložnostni slovesnosti, da bi pregledal opravljeno delo v prvem letu obstoja in se seznanil z načrti. Poglavitna naloga potem, ko se bodo vrnil s kolektivnega dopusta, bo širjenje dejavnosti z dodatnimi programi. V šivalnici bodo začeli šivati tudi delovne obleke in nekatere druge izdelke iz tkanin. Kar zadeva papirno galanterijo, pa bodo izdelovali tiskovine in druge izdelke s področja papirne galanterije za potrebe Gorenja Gospodinskih aparatov. Širjenje dejavnosti bo omogočilo odprtje novih 29 delovnih mest.

M. L.

NOVA DOBA

- BODOČA PREDSEDNICA SLOVENIJE JE ROJENA ZA LJUBEZEN
- SLOVENSKE CESTE TERJAJO ŽRTVE
- DVA TISOČ OTROK NA CESTI
- PRILOGA ZA BEGUNCE IZ BIH
- HRVATI SI LASTIJO PORTOROŽ
- VROČICA MED ŽELEZNIČARJI IN VLADO

PROSTORA NA SONCU, KOLIKOR HOČEŠ

Ne le v Istri, tudi na naši obali je še veliko praznih turističnih postelj. Ko smo konec minulega tedna opazovali dolge kolone, ki so se vile proti vabljivemu morju, bi si lahko mislili, da si turistični delavci in gostinci končno manejo roke. Pa si jih ne. Očitno si bomo letošnje poletje mnogi Slovenci privoščili le kak skok do morja, Bleda, Bohinja..., saj si kaj več preprosto ne moremo privoščiti. Naši žepi so prazni, boju za tanek kos kruha pa še ni videti konca.

Zato v naših letoviščih, pa čeprav smo sredi poletja, ni gneče. Nasprotno, marsikje je ponudba mnogo večja od povpraševanja. Hotelirji si na vse mogoče in nemogoče načine prizadevajo, da bi privabili kakršnekoli goste, vendar pri tem nimajo pravega uspeha. Zato pač, ker so naši žepi v glavnem prazni in ker ne premoremo celo za precej nujnejše stvari, kot so počitnice. Kdo ve, morda bo že prihodnje leto bolje.

V začetku sezone so mnogi računali, da bomo letos Slovenci pozabili na mamljivo morje zahodne Istre in Kvarnerja in da bo zato toliko bolj oblegana naša obala. Pa so se, kajpak, ušтели. V začetku tega tedna se je mudilo na obalnokraškem območju le nekaj več kot deset tisoč gostov. Tujcev je bilo 3937, domačih turistov 6602; turistične zmogljivosti so bile zasedene komaj 53-odstotno. V hotelih je bilo še veliko prostora, saj je bila vsaka tretja postelja prazna. Še precej manj pa so se lahko pohvalili lastniki zasebnih sob. Ti so namreč vnovčili le petino svojih zmogljivosti. Pa tudi avtokampi še zdaleč niso bili polni. Je postalo tudi počitnikovanje pod platneno streho že predrago?

Malo turistov, pa toliko več beguncev

Nezadovoljstvo turističnih delavcev, ker nimajo toliko dela, kot bi si ga želeli, še veliko bolj velja za Istro. Čim bolj se oddaljujemo od slovensko-hrvaške meje, tem manj je turistov. Zato pa toliko več beguncev.

Ko sem po prazni cesti vozil proti Vižinadi, tu sem odrinil za kavo borih 30 hrvaških dinarjev, sem videl na avtomobilskih prikolicah kar nekaj

lepih plovil. Vsa, prav vsa pa so potovala proti severu. Proč od morja in proč od vojne.

V Rovinju srečam precej starih znancev. Pa nobenega izmed mnogih, ki so se sem leta in leta vračali iz Beograda. Roko pa spet stisnem Marjanu Grilju, dolgoletnemu in zvestemu oskrbniku lepega slovenskega počitniškega naselja murskosoboških podjetij. Letos ima opravka z begunci, uradno pa je »na čakanju«. Na vso moč si prizadeva, da imetje počitniške skupnosti ne bi šlo rakom žvižgat. Če

petino, v najboljšem primeru četrtino v primerjavi s starimi dobrimi časi.

Desetletja zapored sem tu preživel počitnice pod platneno streho. Pred leti v taboru ljubljanske fakultete za šport, kasneje pa sem se preselil v Porton Biondi, kjer sem imel pravilčno lep prostor v gosti senci častitljivo starih in košatih borovcev.

Danes v Portonu Biondi ni žive duše. Seveda tudi v recepciji kampa ni nikogar. Enaka usoda je doletela tudi sosednje letovišče slovenskih železničarjev. Namesto običajnega poletnega vrveža vlada tu spokojni mir. Pol metra visok plevel opozarja, da je vse že dolgo opuščeno.

V znanem Beograjskem kampu, ki je sosed Počitniške skupnosti Murska Sobota, so kajpak begunci. Mladi preživ-

tek in ker so cene tako nizke, kot niso bile še nikoli. In tudi nikoli več ne bodo.

Na Punt Korenti, kjer je zelo verjetno najlepše kopanje na vsej istrski obali in kjer so dolga leta krepko prevladovali turisti iz zahodne Evrope, ni slišati nemške ali italijanske besede. Tu se danes sončijo Čehi, Madžari, Slovenci in seveda domačini. Morje je čisto kot že dolga leta ne, park na Punt snazen in urejen, da je veselje, le pravega vrveža ni. Redki kopalci so seveda še kako veseli spokojnega miru. Zato pa ne morejo skriti razočaranja mnogi ljudje, ki živijo od turizma in je njihova usoda odvisna od poletja.

Če gremo na dopust v Istro, moramo vzeti s seboj nemške marke. To je najbolj pametno. Za sto mark dobimo v menjalnici blizu 16.000 hrvaških di-

Kopalcev je na Bledu veliko, gostov v hotelih pa presneto malo

je bilo še pred časom vsaj malo upanja, da bodo vsak konec poletja tu znova letovali Slovenci, ga sedaj ni več niti za vzorec. Morda drugo leto. Kdo bi vedel. Sicer pa je v Rovinju veliko beguncev, pa zato toliko manj turistov. Marjan mi pove, da približno

ljajo dneve ob morju, ženske in starci pa se drže sence. In tuhtajo...

Monsena, znano letovišče ljubiteljev sonca in morja, ki so po ves dan zgoraj in spodaj brez, je letos še bolj mikavna, kot je bila včasih. Zato, ker je prostora pod soncem na pre-

Nedeljski vrvež v Bohinju

narjev. Uradov, ki menjujejo denar, kar mrgoli, odprti pa so od jutranjih ur do noči. Nikjer ni vrst, nikjer čakanja. Domačini so prijazni, ustrežljivi, pozorni... Morda še bolj kot v starih dobrih časih. Že vedo zakaj...

Poletje brez presenečenj

Le za spoznanje bolje kot v Istri se godi turističnim delavcem v notranjosti Slovenije. Navala od nikoder, gneče nikjer, poletje pa se je že prevsilo v drugo polovico. Še pred koncem avgusta je pri nas s turizmom vedno tako ali tako konec. Še predno zavzornijo šolski zvonce, smo vsi doma in počitnice, če smo si jih privoščili, so le še spomin.

V Kranjski Gori je bilo v začetku tedna v hotelih le 1382 gostov. Tujih 552, domačih pa nekoliko več – 830. To po-

meni, da so bili hoteli zasedeni 60-odstotno. Od tujcev je tu največ Avstrijcev, na drugem mestu so gostje iz Italije. Nekaj turistov je tudi v zasebnih sobah in penzionih, toda, kot že rečeno, prostora je še na pretek.

Še slabše je na Bledu. Hoteli so tu zasedeni le 25- do 30-odstotno. Pred tremi, štirimi leti se je ob tem času na Bledu mudilo kakih 4000 gostov, danes jih je 1148. Domačih je 572, tujih pa 576. Če bi izkoristili prav vse zmogljivosti, bi Bled lahko gostil skoraj 5 000 turistov. Med tujci so na prvem mestu Avstrijci. Teh je 130, drugih gostov iz tujine pa je še toliko manj.

Poletje brez presenečenj, lahko zapišemo. Bo prihodnje bolj spodbudno? Bo, zagotovo bo.

Besedilo: Andrej Ulaga
Slike: S. B. in A. U.

Prelomno turistično leto

Ugibanj o tem, kolikšna bo letošnja turistična bera, v glavnem ni več. Takšna bo, kot smo načrtovali. Precej klavrna, pa vendar nekoliko spodbudnejša od lanske. Sedaj ko je pred nami le še nekaj tednov oziroma dni vročega poletja, je zares vse na dlani. Tudi zato, ker si od italijanskega feragosta, ki je pred durmi, nimamo kaj dosti obetati. Turistični strokovnjaki, ki zelo dobro poznajo običaje sosedov in njihovo zavzetost za počitnikovanje pri nas, pravijo, da prav nič ne stavijo na feragosto. Navala ne bo, to je več kot verjetno, sicer pa tudi nekoliko večji obisk tujih turistov ne bo vplival na letošnje turistično žetev v Sloveniji. Konec koncev je glavna sezona že za nami, od dveh, treh tednov pa si zares ne moremo kdo ve kaj obetati.

Ob vsem tem gre poudariti, da ljudje, ki poznajo turistično gospodarstvo, niso preseščeni. Ne v tem ne v onem pogledu. Zato, ker se je vse skupaj izteklo nekako tako, kot so predvidevali, in, kot vedno, tudi letos nismo imeli opravka s takimi ali drugačnimi čudeži. In tudi zato ne, ker domači gostje, kot so načrtovali nekateri zanesenjaki, niso in ne bodo »rešili« sezone. Saj je sploh ne morejo. Čar turističnega gospodarstva je namreč »kopičenje« svežega denarja. Kapitala od zunaj. Pri poslovanju z domačimi gosti, ki jih kajpak sploh ne gre podcenjevati, pa gre, če imamo pred očmi državo Slovenijo in ne le turistično gospodarstvo, le za – prelaganje iz žepa v žep. Pri njem pa država nima takega zaslužka, kot ga ima z gosti iz tujine.

V prvi polovici letošnjega leta je Slovenijo obiskalo nekaj več kot 165 tisoč turistov iz

tujih držav. To je precej manj kot lani in niti pol toliko kot pred dvema letoma, ko smo živeli še v miru. Seveda smo v Sloveniji tudi ob vse tiste goste, ki so doslej prihajali k nam iz drugih predelov nekdanje Jugoslavije. In to se bo pri žetvi konec poletja še kako poznalo.

Ne glede na to, da je pri nas mir, se nas torej tuji turisti še vedno izogibajo. Vedo namreč, da smo del nekdanje Jugoslavije in da divja na Balkanu nesmiselna in kar najbolj krvava vojna. Sicer pa se ne gre niti najmanj čuditi, da se nas vsi po vrsti izogibajo. Zaradi dogodkov na Balkanu so letos kratko potegnili celo sosedje. Italijanski turistični kraji ob Jadranu so kar ob 40 odstotkov svojih obiskovalcev. Bentijo pa tudi v Avstriji. Ugotavljajo, da imajo zaradi morije v svoji sosesčini slabo letino. Na avstrijskem Koroškem, na primer, imajo tretjino manj gostov kot lani.

Ne glede na dejstva in vse prej kot rožnato sedanost pa so mnogi slovenski turistični strokovnjaki optimisti. Zagotavljajo, da se bo turistično gospodarstvo v nekaj letih izkopalo iz sedanjih težav. In med tistimi, ki vedro gledajo v prihodnost, je tudi magister Janez Sirše, naš minister za turizem. Pravi, da bomo že čez pet let iztržili od te gospodarske dejavnosti milijardo dolarjev. Njegov napovedi so dokaj realne, saj imamo čudovito deželo, izjemno sposobne ljudi in veliko tistega, kar mnoge turistično razvite države že davno nimajo več. Premoremo razmeroma zelo ohranjeno naravo, ki od vsega, kar ponuja turizem v tej ali oni deželi, najbolj vleče.

Andrej Ulaga

Rovin je letos prazen kot že desetletja ne

PROTI »RAVBARJEM« SO TUDI ZAKONI

Tudi v krizi zakoni niso godni za koš

Iz pisma skupine delavcev:

– Odkar smo izgubili južne trge in nam zmanjkuje naročil, nas tiste, ki nismo doma na prisilnem dopustu ali čakanju, premeščajo brez vsakega »voznega reda« – kakor komu pade v glavo. Včeraj v skladišče, danes je na vrsti orodjarna – kdo bi vedel, kje nas delo čaka jutri? Ne rečemo – če bi nam nujno delo odrejal direktor: tudi drugim ga, nas obvešča skupina delavcev v pismu (s podpisi in naslovi). – Imajo to pravico? sprašujejo.

Odgovor:

– Čeprav preživljamo hudo gospodarsko krizo, zakoni nikakor niso godni za koš, še vedno veljajo. Res je, o razporejanju delavcev navadno odloča poslovodni organ (direktor). Vendar pa pristojnosti razporejanja nima le poslovodni organ, temveč tudi drugi delavci, ki vodijo organizacijski del organizacije – če jih pooblasti poslovodni organ. Pozanimajte se, če jih je!

»Delavec je razporejen na delovno mesto, za katero je sklenil delovno razmerje,« piše v zakonu. Delavec pa je lahko – zaradi nujnih potreb delovnega procesa in organizacije dela – razporejen na drugo delovno mesto. Zakon ne pozna nobenih omejitev za razporejanje. V času krize je torej treba poprijeti za vsako delo, sicer ne bo kruha.

Res, zakon določa, da mora delovno mesto, na katero se delavca razporeja, ustrezati

strokovni izobrazbi, znanju in zmožnostim delavca. Delavec ne more biti (brez svojega soglasja) razporejen na delovno mesto, za katero nima ustrezne strokovne izobrazbe oziroma za katero se zahteva nižja strokovna izobrazba, kot jo ima.

Vendar: delavec je lahko izjemoma razporejen tudi na delovno mesto, za katero je predvidena nižja strokovna izobrazba, kot jo ima, v primerih in pod pogoji, ki jih določa splošni akt oziroma kolektivna pogodba. Pri tem gre za izjemne okoliščine, ki jih opredeljuje republiški zakon: višja sila, reševanje človeških življenj, nenaden kvar surovin. Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo tem okoliščinam dodaja tudi primera nenadne odsotnosti drugega delavca in okvare delovnih priprav. V primeru takšnih začasnih razporeditev pa delavec prejema (mora prejemati) osebni dohodek, kot ga sicer prejema na svojem delovnem mestu, oziroma osebni dohodek, ki je zanj ugodnejši.

Svetujemo vam, da se ne puntate, če poteka pri vas razporejanje delavcev po omenjenem postopku (zaradi višje sile) in če je le začasno (dokler ne boste zlezli iz težav). Nekaj drugega pa je, če gre za stalno razporeditev na slabše (ocenjeno) delovno mesto.

Trajna razporeditev na nižje delovno mesto je po zakonu možna le, če se po poseb-

nem postopku ugotovi, da delavec nima potrebnega znanja in zmožnosti za opravljanje del na delovnem mestu, ali pa če se ugotovi, da ne dosega pričakovanih rezultatov. Pri tem gre za postopek, ki ga podrobno določa splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Bistvo tega postopka je, da se na podlagi dokumentacije o delu delavca ugotovi, ali ima – ne glede na šolsko izobrazbo – znanje oziroma zmožnosti oziroma ali dosega pričakovane rezultate. Dokumentacija mora biti zbrana najmanj za 30 delovnih dni. Delavec mora biti o postopku

Če gospa noče razumeti, še ni za na cesto

Iz anonimnega pisma:

– Z oddelčnim ne prideva in ne prideva skupaj. Spočetka je bil kot med, na moji mizi so bile nekajkrat rože, nekaj je hotel, nisem hotela razumeti, in je zameril, zdaj pa okrog raznaša, da nisem za nobeno rabo, grozi mi s knjižico. Kam naj se obrnem, da res ne bom na cesti? nas sprahuje Č. V., podpisana le s kraticami in brez naslova. – Ali me lahko kar tako nažene iz podjetja – samo zato, ker ni prišel do svojega?

Odgovor:

– Niste prva, ne edina žrtev podobnih vročekrvnih užaljenih oddelčnih. Pa tudi ne brez zaščite – če se boste oprli na prave pravne paragrafe. Poglejte najprej, če v aktih podjetja piše kaj o grožnji z disciplinsko in kaznih za tiste, ki

obveščen in ima pravico vpregleda v vso zbrano dokumentacijo, na podlagi katere poslovodni organ odloči o njegovi razporeditvi na ustrezno delovno mesto.

Za vas, ki ste podpisali tihi protest zaradi nenehnega premeščanja z dela na delo, to določilo verjetno ne pride v poštev. Prav pa je, da ga poznate, da bi ne bili ob svoje pravice, če bi vas poslovodni organ nameraval za stalno zaposliti pri delih, ki niso ustrezna vaši kvalifikaciji, in s tem tudi za stalno vsiliti nižje plače.

V. O.

o prenehanju delovnega razmerja.

Zoper oba sklepa lahko seveda delavec ugovarja. V zvezi z ugotavljanjem organa, pooblaščenega za odločanje o ugovoru, veljajo splošna določila zakona. Glede postopka odločanja na drugi stopnji pa je treba opozoriti še na posebnost, da pristojni organ lahko odloča le na podlagi vnaprejš-

nje strokovne obravnave zadeve v posebni komisiji oziroma na podlagi ugotovitev te komisije. Člani komisije pa morajo biti za svojo nalogo strokovno usposobljeni, ne pa morda le prijatelji tega ali onega zamerljivega oddelčnega.

Nikakor pa ne more biti ta »komisija« kar oddelčni sam. V. O.

Se splašča tvegati z delom na domu?

Bralka nas sprašuje:

– Računovodja je izračunal, da bi bilo možno nekatere naše artikke še poceniti, če bi jih delavci izdelovali doma, ne pa v tovarni. Prihranek pri energiji, pri hoji v službo in še vrsto drugih. Tudi drugje po svetu je menda takšna navada... nam je pisala delavka A. B. – Zdaj nekatere med nami pregovarjajo, da bi v to šle, predvsem matere z otroki. Je to zakonito? Kaj pa, če bodo kdaj kasneje na nas pozabili in bomo ostale brez dela? Se kaže spustiti v to tveganje?

Odgovor:

Res, v navadi je, da delavci opravljajo delo v organizaciji oziroma pri delodajalcu. Zakon pa dovoljuje tudi delo na domu. Na domu pa se lahko opravljajo le tista dela, ki sodijo v dejavnost organizacije – če narava del to dopušča. Kot delo na domu pa ni mogoče organizirati del, ki so škodljiva za zdravje in delovno ter bivalno okolje. Prednosti dela na domu je res kar nekaj. Če delavci ne opravljajo dela v proizvodni dvorani, so manjši stroški ogrevanja in razsvetljave, ni stroškov za prevoz na delo, prihranek je pri varstvu otrok itd. Pomembno pa je tudi »vidik humanosti«, saj se na ta način lahko zaposlijo osebe, ki se sicer ne bi mogle.

In kaj še pravi zakon?

V zakonu piše, da se delo na domu lahko opravlja v delovnem razmerju ali zunaj njega. Pogoji in način opravljanja dela na domu ter uveljavljanje pravic in odgovornosti delavcev se določijo s kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom. Delavec, ki dela na domu, pa ima enake upravljalske pravice kot delavci, ki delajo v organizaciji oziroma pri delodajalcu.

A kar je za vas, delavke, ki nimate prihrankov, bistveno: sredstva in opremo za delo na domu mora zagotoviti organizacija; lahko pa delavec dela tudi na svoji opremi in s svojimi sredstvi. V tem primeru organizacija in delavec določita s pogodbo nadomestilo za uporabo delavčevih sredstev – najmanj v višini amortizacije. Obveznost organizacije oziroma delalca pa je tudi zagotavljanje varne delovne razmere in varno delovno okolje, pa tudi nadzor nad varstvom pri delu.

Pa nasvet? Računovodja je dolžan misliti na koristi podjetja, tisti med vami, ki vam ponujajo delo na domu, pa predvsem na svoje družine. Delo na domu je zakonito, to je že nekaj. Če se vam splašča, pa morate ugotoviti, zračunati same.

P. O.

»Ta se torej ne umiva in ne češe?« vprašam osupel.

»Prav nikdar!« mi odgovori profesor.

»Za Boga! Kako mu je to mogoče?«

»Iz posebnega daru božjega! Dokazano ni, vendar menimo, da mu je pripisovati že dokaj čudežev!«

»Čudna zemlja, čudna zemlja!« S tem vzdihom stopim k drugi celici.

»Zaradi perila,« mi izpregovori profesor, »ne strmi preveč. Dokazano je namreč, da tudi puščavniki v starih puščavah niso nosili boljšega perila, in vendar so svetniki v nebesih! Poglejva v drugo celico! Glej očeta Hieronima!«

Tudi tukaj poklekneva. V celico je stopil drugi spoznavalec blažene teorije. Bil je to šibak mož s prav krepko in močno levo nogo.

»Kakšne zasluge ima oče Hieronim?« vprašam radovedno.

»Velike, velike!« mi odgovori stari znanec. »Krčmaril je nekdanj in v gostilni svoji gojil vsako-

vrstno pregrešno veselje. Posebno rad je plesal, in sumnjali so celo, da je plesal ob praznikih in tako grešil. Toda kaj se zgodi? Čital je knjige blaženega Antona od Kala, in takoj se mu je raztaljalo srce, in kesal se je in preklinjal tiste čase, ko je plesal in cvel v pregrehah svojih! Obetal je, da ne bo plesal nikdar več in da bo kolikor moči živel na eni sami nogi. Tako, kakor ga vidiš sedaj, živi že leta in leta. Na samotnem prostoru je bival, leta in leta stoječ na levi nogi. Dež je lil nanj, sneg je padal nanj, in živel je samo ob tem, kar so mu darovali usmiljeni ljudje. Končno so ga poklicali v stolp spoznavalcev blažene teorije, in v tej celici ga vidiš sedaj malone ob vsaki uri. Večje popolnosti si kar misliti ne moreš!«

Kako čaplja sredi močvirja je stal sveti mož sredi svoje celice, podoben kamenitemu kipu. Niti uda ni premaknil, kar trenil ni z očesom. Bil je popolnoma zamaknjen v svoj posel, in šele za kakih šestdeset minut se mu je

Ivan Tavčar:

pričela tresti orjaška leva noga. Omahoval je, končno pa se zgrudil kakor posekano drevo po tlaku celice svoje. Ondi je obležal.

»Kaj li sedaj?«

»Sedaj bo nekaj časa počival, potem pa se zopet postavi na levo nogo. Stal bo dolgo uro tako, kakor si ga vidiš!«

»Ali ničesar ne govori?«

»Kaj mu je treba govoriti, toli izbornemu in vzpodbudnemu vzgledu!«

»Ako se dobro spominjam, so živeli že nekdanj v sivih časih taki spoznavalci, ki so se postavljali na visoke stebre, vernemu ljudstvu v posnemo?«

»Res je! Ali tisti so stali na obeh nogah. Naš spoznavalec pa stoji na eni nogi. Prav to je napredek našega stoletja!«

4000 (10)

»Priznam, napredka ni moči utajiti!«

»Čas je, da odrineva. Ako se spoznavalec postavi na levo nogo, ne sme nihče izpred njegove celice, dokler ne omahne po tlaku. Taka je zapoved posebnega nadškofovega dekreta.«

Hitro odrineva k tretji celici. Ko pogledam iznova proti drugi celici, že stoji blaženi mož na levi nogi kakor močvirski ptič, prežeč na žabo v mlaki.

»Čuden svet, čuden svet!« sem vzdihal neprestano.

Tudi tretja celica je že imela svojega prebivalca. Bil je mož orjak v najboljši dobi življenja svojega. Ne smem pa zamolčati, da je moral blaženi mož nekdanj mnogo piti, kakor sem sodil po njegovem obrazu. Morda je profesor z vse-

učilišča svetega Simplicija uganil moje misli.

»Pijanec je bil nekdanj!« mi reče tiho.

»Zakaj pa neprestano joka?« vprašam prav tako tiho. Oni v celici štev. 3 se je namreč zvijal po tleh, kakor bi ga mučile najhujše bolečine, in jokal in tulil je, da me je bilo kar groza.

»Pijanec je bil v mladosti svoji,« nadaljuje učitelj, in

»Zakaj se ni zgodilo tako?«

»Ali si že čul, da bi bili kdaj obesili človeka, kateremu je bil stric kanonik pri katedrali svetega Nikolaja? Nikdar ne, in tudi očeta Gervazija niso smeli obesiti!«

»Tudi v Sibiriji bi ne bili obesili takega nečaka!«

»Obesili ga torej niso. Zaprlj so ga v ječo in mu dali v roke knjigo blaženega Antona od Kala. Čital in čital je in končno spoznal, da je človeku kri največja sovražnica.

Navdihnila ga je milost božja in vpisal se je v bratovščino iskrenih bičarjev, ki si pregrešno telo bi-

čajo po nezmotnih navodilih blaženega Antona od Kala! Od tedaj si je neusmiljeno tepel kožo svojo, in izvestno mu je večni Bog že davno oprostil nekdanjo pregreho. Posebnih zaslug pa vendar nima.«

»Kako se mu je odprl stolp blaženih spoznavalcev svete teorije?«

»Ker je bil najstarejši v bratovščini iskrenih bičarjev. Moj Bog, spoznavalec, ki si z bičem mesa rijo kožo svojo, imamo po mestu preobilo: kjer se družijo ulice, tam jih vidiš po dva in še več; kar izkušajo se, kako bi se prekosili z najkrutejšimi udarci! Toda vsi pričakujejo iztežka, kdaj bo umrl bičar v svetem stolpu, da bi se izpraznilo njega mesto. Vendar veliko je poklicanih, malo izvoljenih!«

»Čuden svet! Čuden svet!«

Oče Gervazij je v tem neprestano pokal z bičem po temni svoji koži in rjul nekako tako kakor zaboden vol, ki je ušel mesarju iz klavnice.

Nadaljevanje prihodnjic

Humoreska

Revolucionarna etuda v pir-molu

»Pa naj še kdo reče, da pir ni nujno potreben,« je pomembno sporočil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok in na eks pogoltnil veliko kruglo piva, ki mu jo je nekaj sekund prej pod nos postavil oštr bifeja Bližnja srečanja posebne sorte.

Tokrat smo samo pokimali in ga posnemali, kajti zunaj je bilo čez trideset stopinj v senci. Tovariš Neposredni, ki je tega dne ruknil že bogsigavedi koliko ta hitrih pirov, pa je bil nemara zaradi tega bolj zgovoren kot sicer.

»Saj pravim, pivo je hrana, in to najpomembnejša. Pa takole delajo z njim.« Spet je naredil premor, kajti po grlu je poslal novo pošiljko peneče se jedače.

– Kaj pa je narobe s pivom? smo torej morali vprašati.

»S pivom nič, le s slovenskimi vladami.«

– In kaj imajo naše vlade skupnega s pivom?

»Pravzaprav nič. Pivo je dobro, vlade pa zanič.«

– Se kar strinjamo, ampak vseeno ne vemo, v kakšni zvezi ste omenili pivo in vlade...

»Glejte,« se je tovariš Neposredni postavil v predvolilno pozo, »če smo res vsi za to, da je pivo hrana!?« – svetlo nas je pogledal, da bi mu prikimali, čeprav bi mislili drugače, nato pa je nadaljeval:

»...in če se strinjamo, da je to najpomembnejša hrana...« Zdaj je tovariš Neposredni pogledal sršče, da si kdo ne bi upal ugovarjati. In res mu ni.

»...potemtakem,« je nadaljeval, »jaz teh vlad ne razumem, da namreč ne dovolijo reklamirati tega najpomembnejšega prehrambenega artikla.«

Vsi smo prikimali in nagnili kruglice, da smo odpili malce hrane, on pa je nadaljeval:

»Glejte, ko se je pred kakšnimi desetimi, petnajstimi leti takratna slovenska vlada odločila, da se reklame za pivo ne smejo več pojavljati v časopisih in na TV, sem začel upor. In uspelo mi je vreči tisto oblast. Tako smo prišli v demokracijo. Potem je prišla Peterletova vlada. S pivom spet ni bilo nič. Pa sem ji naredil konstruktivno nezaupnico. In zdaj tudi Drnovšek ni nič boljši, čeprav ga v parlamentu podpirajo priznani piromani. Pir pa še vedno ni priznan. Se vedno ga ne reklamirajo.«

– In kaj boste storili zdaj?

»Kaj?! Kaj?! Še Drnovšku bom izglasoval konstruktivno nezaupnico, ali pa še bolje, odstranili ga bomo po hitrem postopku, z revolucijo. Gremo na cesto!«

Zgrabila nas je panika, kajti slovenski novinarji, vsaj večji del, smo že po nepisanem pravilu vedno na strani vlade, še zlasti če je tako krepko strokovna in globoko kompetentna, torej leva. Zato smo razgrete strasti poskušali umiriti:

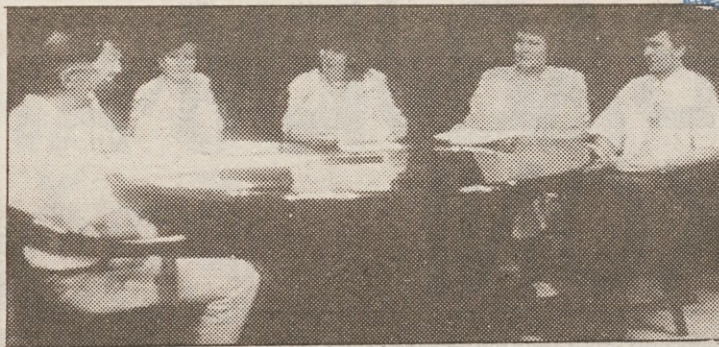
– Ampak, če bi pir reklamirali, bi ga ljudje pili več. Potem bi ga lahko zmanjkalo. Saj se spomnite, kako pred leti niti Union, niti Laško, niti Maribor, pa še vsa Jugoslavija niso mogle potešiti žeje Slovencev, ko je sonce malo bolj zapeklo. Ali torej ni za nas pivopivce bolje, da za pivo ni pretiranih reklam?

»Tovariš Neposredni se je zamislil, potem pa dejal:

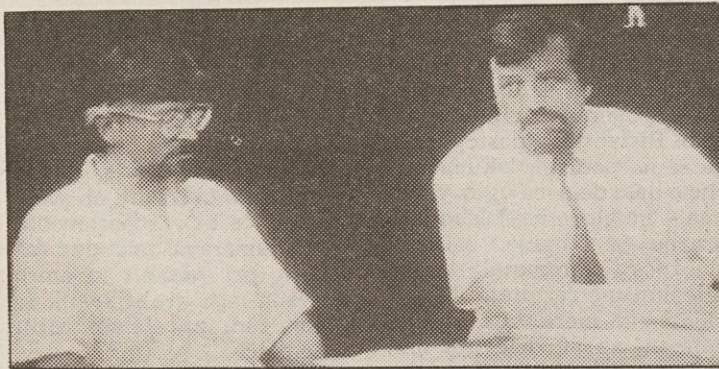
»No, enkrat imate pa tudi vi prav. Zato pa, oštr, še en pir, dokler je. Pa tudi sicer zdajle za demonstracije ni pravi čas. Je prevroče in dopusti so.«

In tako smo poplaknili še eno revolucijo. Na Slovenskem se z revolucijami pač tako godi.

Bogo Sajovic

Takšno je bilo omizje, ki je prejšnji teden premlevalo usklajevalni sestanek vseh sindikatov. V vojni napovedi vladi zaradi njenih administrativnih ukrepov so bili sindikati enotni...

Tako debelo je France Tomšič gledal predsedujočega Konfederacije 90 Borisa Mazalina, ki je razgalil njegovo pojmovanje enotnosti: »Ker smo bili enotni pri oblikovanju skupnih stališč, sem prišel sem, da bi pojasnil, da smo se složno zmenili tudi za skupen nastop pri pojasnjevanju naših stališč. Noben sindikat naj bi jih ne razlagal samostojno in s tem izsiljeval lastne promocije. NA TO OPOZARJAM, KER TOMŠIČ JE DOSEŽENO ENOTNOST RAZBIJA. VEDEL JE ZA ODDAJO IN TA MEDIJSKI POSKUS SVOJEGA NAPIHOVANJA ZAMOLČAL! KER JE NEFER IN NEPOŠTEN, PROTESTIRAM IN ODHAJAM...«

Takole je Boris Mazalin Žarišče zapustil po petih minutah. France Tomšič pa je bil kot običajno, kadar ga polomi (kar je tudi običajno), »zelo presenečen«...

Takole ga je morala voditeljica prekiniti, ko je pri odgovarjanju na povsem konkretni očitke spet zabredel v zgodovino, kako je njegov sindikat štartal od nule...

Le mimogrede – Svobodni sindikati niso štartali od nule, ampak od številke 1. Izkaznico s to številko je dobil Miha Ravnik in potem lepo po vrsti tja v stotisoče.

Naj le ponovimo tolikokrat ponujeni izziv – spiski članstva ZSSS so vsem na razpolago. Tomšičevi so še vedno skrivnostni!?

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Petrovo in lešniki

V začetku preteklega tedna je vročina le nekoliko popustila. Oslabljen hladna fronta je v noči na torek prešla naše kraje in v torek čez dan je začel od severovzhoda pritekati k nam hladnejši zrak. V torek je bilo sicer hladneje, vendar soparno. Na Primorskem, kjer je pihala burja, pa je bilo vroče. Že zjutraj je bilo okoli 20 stopinj, popoldne pa se je živo srebro na portoroškem letališču dvignilo celo na 35 stopinj, kar je letošnja najvišja izmerjena temperatura. Kot vidite, burja ni vedno mrzel veter. Pravzaprav se zrak ob burji vedno segreje in osuši. Vendar pozimi nič ne pomaga, če se zraku dvigne temperatura od, na primer, –5 na 2 stopinji. Če nam brije okoli ušes s 60 ali več kilometri na uro, nas vseeno zebe do kosti. Poleti je seveda drugače.

Ob prehodu fronte se je naredil nad Gorenjsko velik nevihtni oblak. Deževalo je na razmeroma ozkem pasu od zgornje doline Save pa do hrvaške meje, čez njo padavin skoraj ni bilo. Pa tudi na Avstrijsko Koroško skoraj niso segle. To je dokaz več, kako muhaste so lahko poletne fronte s prevladujočimi nevihtnimi padavinami.

V začetku julija je kazalo, da bo bolj muhast in nič kaj vroč. Toda poletje je le pokazalo svoj pravi obraz. Zelo visokih temperatur sicer nismo izmerili, v povprečju pa je skoraj celo drugo polovico meseca trajalo vroče ali vsaj zelo toplo vreme, ki ga je le dvakrat prekinil dež, pa še ta ne povsod. »Če na Petrovo (30. julij) grmi, tisto leto lešnikov in orehov ni,« pravi ljudski pregovor. Moram reči, da so lešniki zdaj že precej veliki, pa je le malo čudno, da bi jih vreme še lahko temeljito razredčilo.

Za konec tedna kaže, da bo vreme sončno, vroče. Skratka, poletni zagon bo iz julija segel tudi v prve avgustovske dni. Marsikje si kmetje že želijo dežja, pa tudi ostali, ki smo izkusili, kako prijetno je, če se za dan ali dva vročina unese, bi bili spremembe najbrž veseli. Morda se nas bo usmili hladna fronta, ki bo v noči na torek prečkala srednjo Evropo.

AVTOR BORUT LEVEC	PRIPADNICA SARACENOV	VRSTA DNEVNEGA METULJA	IGRALEC REDFORD	ALIFATSKI RADIKAL	ČEŠKO ZENSKO IME	PODETE MITU	BOMBAŽNA TKANINA	PRESILVALKA GRŠKE POKRAJINE	ZGOODOVINSKI KRAJ V SRBUJ OB DONAVI	VELIKO FINSKO JEZERO	VIŠJI KATOLSKI DUHOVNIKI	AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA
BOJAZEN						LASULJA						
PRIJETEN VONJ						OKSID OCETNE KISLINE						
JUČOVSKI DUHOVNIK						PEVKA VODOPIVEC						
POGLAVAR VOLKOV KRAJČO DŽUNGLE						ZAPOVEDNI ČRIL VENO TAUFER			STIČIŠČE PLOČEV CLIFF RICHARDS			
RUSKI VLADARSKI NASLOV PRIVOTNI PREBIVALEC ANGLIJE				VRSTA HROŠČA	INJEKCIJA ORLOVA SAMICA						IVAN MINATTI DEL FOTOGRAFSKEGA APARATA	
DEJAVNA ENOTNOST	ANTIKVAR	VRSTA PISAVE	PROČEVALEC KEMIJSKE ANALIZE	RADON PREBIVALEC POKRAJINE OB NILU	DEJAVNA ENOTNOST	LOJZE ROZMAN VRSTA POTOČNE RIBE		ZENSKO IME	LEŠKOVAC	ATA OCKA	LETOVIŠKI KRAJ PRI OPATJU	
POSUŠENA MORSKA RIBA					FAŠISTIČNA OTROŠKA ORGANIZACIJA						SILICIJ VRSTA ZACIMBE	PODETE MITU
ANGLEŠKA PEVKA TKARAM					OTOČJE V TIHEM OCEANU REKA V AVSTRILI							AFGANISTANSKI POLITIK (MOHAMED)
PERGAMSKI VLADAR				SLADNA SKORJA CIMETOVA	GLAVNA ZAGREŠKA ULICA			MUZA LJUBEZNEGA PESNIŠTVA PRITOK KORANE NA HRVAŠKEM				
SLOVNI ORGAN ZA VOHANJE					ODPRITNA V ZIDU PRIPADNIK SEVERNOAMER. INDIANCEV			NEKADANJI SRBSKI POLITIK AMERIŠKI IGRALEC (JAMES)				
VELIKA ČRKA ZACETNICA								KOBALT		VISOKA VZPETNA BIŠVO STVARI		
KOŠČEK SUKANCA				HIRAN POTRČ RUEKA	LJUDSKA REPUBLIKA LANTAN			ŠVEĐSKA GLASBENA SKUPINA KALCU			KRIGON IVAN LEVAR	
LETOVIŠČE NA SICILIJU							USLUŽBENCI NA CARINI					
PREBIVALEC KRAJA POD KRIMOM							ŠAHIST KARPOV					

DEJAVNA ENOTNOST	ANTIKVAR	VRSTA PISAVE	PROČEVALEC KEMIJSKE ANALIZE	RADON PREBIVALEC POKRAJINE OB NILU	DEJAVNA ENOTNOST	LOJZE ROZMAN VRSTA POTOČNE RIBE	ZENSKO IME	LEŠKOVAC	ATA OCKA	LETOVIŠKI KRAJ PRI OPATJU	AFGANISTANSKI POLITIK (MOHAMED)	KOSTNICA
POSUŠENA MORSKA RIBA					FAŠISTIČNA OTROŠKA ORGANIZACIJA					SILICIJ VRSTA ZACIMBE		PODETE MITU
ANGLEŠKA PEVKA TKARAM					OTOČJE V TIHEM OCEANU REKA V AVSTRILI							
PERGAMSKI VLADAR				SLADNA SKORJA CIMETOVA	GLAVNA ZAGREŠKA ULICA			MUZA LJUBEZNEGA PESNIŠTVA PRITOK KORANE NA HRVAŠKEM				
SLOVNI ORGAN ZA VOHANJE					ODPRITNA V ZIDU PRIPADNIK SEVERNOAMER. INDIANCEV			NEKADANJI SRBSKI POLITIK AMERIŠKI IGRALEC (JAMES)				
VELIKA ČRKA ZACETNICA								KOBALT		VISOKA VZPETNA BIŠVO STVARI		
KOŠČEK SUKANCA				HIRAN POTRČ RUEKA	LJUDSKA REPUBLIKA LANTAN			ŠVEĐSKA GLASBENA SKUPINA KALCU			KRIGON IVAN LEVAR	
LETOVIŠČE NA SICILIJU							USLUŽBENCI NA CARINI					
PREBIVALEC KRAJA POD KRIMOM							ŠAHIST KARPOV					

Nagradna križanka št. 31

Rešeno križanko nam pošljite do 11. avgusta 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p. p. 479, na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 31.

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 29

SKAT, ORLE, PAKT, ATAR, ROLA, BRAVO, RZ, OMARA,

OI, ORLICA, PEDRAST, DIMNIKAR, AJANTA, KAESOND, RANER, Danci, NE, TK, KES, ORA, CAEN, MULLER, ŠANSI, RAZLIKA, DE, JASMINA, DRS, ASTI, ARARAT, VTIČ, VIDALI, KEK, OKTAGON, ARS, RA, MONA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 29

1. Andreja Rebersak, Ljubljanska 56, 63000 Celje

2. Mirko Krumpak, Župancičeva 5, 63250 Rogaska Slatina

3. Franc Kegu, Levec, 76, 63301 Petrovče

Nagrade bomo poslali po pošti.

Horoskop

Napačna presoja

Veliki norveški pisatelj Knut Hamsun, s pravim imenom Knut Pedersen (rojen 4. avgusta 1859), je bil cenjen literat, dokler ni v starosti naredil velike politične napake. V svojih starejših letih se je namreč vnel za nacistične ideje in Adolfa Hitlerja in jih začel podpirati s svojim človeškim in umetniškim vplivom. Prav tako se je zavzel za sodelovanje z nemškimi okupatorji svoje domovine in se strinjal z njeno pripojitvijo nemškemu rajhu. Jasno, da mu tega njegovi sonarodnjaki niso nikoli odpustili in so kljub njegovim častitljivim letom in velikemu ugledu, ki ga je dosegel v literarnem svetu in ga je sedaj zapravljal, sklenili, da ga postavijo pred sodišče zaradi izdaje domovine. Zaradi njegove starosti in slave ga niso obsodili na zaporno kazen, ampak so ga obsodili moralno. S tem so ga v bistvu izobčili iz ugledne družbe in ga na nek način obsodili na hišni pripor, zraven pa so mu odredili še visoko globo, ker je »koval dobiček iz nemške okupacije«. Veliki romanopisec je umrl osamljen, strt in zaničevan.

Ko je Knut Hamsun dobil Nobelovo nagrado, je vest o tem prišla tudi v neko veliko ameriško poročevalsko agencijo, ki je z obvestili zalagala več kot sto časopisov po Ameriki. Šef agencije, ki ni vedel, kdo je Hamsun, je poslal po strokovnjaka za kulturna vprašanja in se dal podučiti o nagrajencu. Ta strokovnjak, precej osupel nad šefovim neznanjem, mu je razložil, kdo in kaj je Hamsun, in zraven dodal, da ima Amerika še razlog več, da se zanima zanj. Ko je bil Hamsun še mlad, se je poizkusil v več poklicih, da bi lahko zaslužil za življenje. Med drugim je bil tudi v Chicagu tramvajski prevodnik. Šef si je v naglici zabeležil še to zadnjo podrobnost in odhitel. Že čez nekaj ur so na naslovnih straneh več časopisov po Ameriki zablesteli ponosni naslovi:

»Tramvajski prevodnik v Chicagu je dobil Nobelovo nagrado.«

V tem tednu so bili rojeni še slovenski pesnik Alojz Gradnik, slovenski pisatelj Slavko Grum, angleški pesnik Percy Bysshe Shelley, angleški politik Stanley Baldwin in nemški skladatelj Friderich List.

Deni